

ПРИЛОЖЕНИЕ V

Образец за програмите, подпомагани от ЕФРР (цел „Инвестиции за растеж и работни места“, ЕСФ +, Кохезионния фонд и ЕФМДР — член 16, параграф 3

CCI	
Наименование на BG	Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация
Наименование на националния език	[255]
Версия	1
Първа година	2021
Последна година	2027
Допустими от	01.01.2021
Допустими до	31.12.2029
Номер на решението на Комисията	
Дата на решението на Комисията	
Номер на решението за изменение на държавата членка	
Дата на влизане в сила на решението за изменение на държавата членка	
Несъществено прехвърляне (чл. 19.5)	Да/Не
Региони по NUTS, обхванати от програмата (не се прилага за ЕФМДР)	Югозападен, Южен централен, Югоизточен, Северозападен, Северен централен, Североизточен
Съответен фонд	☒ ЕФРР
	☐ Кохезионен фонд
	☐ ЕСФ+
	☐ ЕФМДР

1. Програмна стратегия: основни предизвикателства пред развитието и отговори на политиката

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква а), точки i)-vii) и член 17, параграф 3, буква б)

Текстово поле [30 000]

Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за икономическа трансформация е един от инструментите в отговор на стратегическите нужди и приоритети на страната за изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания и иновациите в полза на ускореното икономическо развитие на страната. Тя е отговор и на необходимостта от ускоряване на процесите на дигитализация на публичния сектор и изграждане на благоприятна цифрова среда, която осигурява висококачествен и сигурен обмен на информация между различните сфери на живот и засилване на ефектите от тяхното взаимодействие.

Обвързването на процесите на цифровизация с инвестициите в научни изследвания и иновации създава изцяло нова среда за иновативно и интелигентно икономическо развитие и преодоляване на национални, териториални и междурегионални предизвикателства. Постигат се полезни взаимодействия и гъвкавост между различните направления в полза на икономическото и обществено възстановяване и развитие на страната, приоритетите на зеления и дигитален преход и кръговата икономика.

Не на последно място и в контекста на Ковид-19 пандемията програмата е един от инструментите за изграждане на устойчиви системи на научните изследвания и иновациите и електронното управление за справяне с кризисни и извънредни ситуации и посрещане на глобалните предизвикателства.

Програмата допринася за постигането на Цел на политика 1 "По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход" чрез следните специфични цели:

- Специфична цел (i) засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на въвеждането на модерни технологии;

- Специфична цел (ii) усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата и правителствата;

Програмата подкрепя приоритетите на политиката, определени в Споразумението за партньорство, свързани с:

- Повишаване на качеството, капацитета и продуктивността на научно-изследователската и иновационна екосистема;
- Повишаване на темповете на дигитализация на публичния сектор в полза на гражданите и бизнеса, и
- Има допълващ ефект по отношение на приоритетите, свързани с устойчивия растеж на предприятията, развитието на предприемаческата екосистема и бизнес среда и дигитализацията на предприятията.

Основни предизвикателства пред развитието

Въпреки наличието на положителни тенденции в последното десетилетие, като цяло секторът на НИРД в България все още е изправен пред някои сериозни структурни предизвикателства, които водят до ниско ниво на продуктивност на научноизследователската и иновационна система и не позволяват пълноценното ѝ

функциониране в полза на изграждането на икономика, базирана на знанието и интелигентната специализация.

Съществуващите слабости в системата и ключови области на политиката, в които е необходима намеса, са ясно изведени в *Анализа на социално-икономическото развитие на България за периода 2007-2017* във връзка с определяне на националните приоритети за периода 2021-2027. Те са обект на годишните доклади за страната ни и препоръките в рамките на Европейския семестър и са потвърдени и допълнени от други анализи, доклади и оценки, свързани с научната и иновационна система в България..

Най-общо съществуващите предизвикателства пред развитието са свързани със:

- Ограничено и неефективно сътрудничество между научните звена, висшите училища и бизнеса.

Основните участници в националната иновационна система остават заключени в рамките на съответните групи. Според ежегодния доклад за оценка на функционирането на националната иновационна система *Иновации.бг* съществуващото сътрудничество остава предимно неформално и извън институциите за трансфер на знание, технологии и иновации. Предприятията възлагат изследователска дейност в посока държавните изследователски звена (БАН и ССА) и (преди всичко) държавните висши училища в размер съответно на едва 1% и 3% от бюджетите си за НИРД. Още по-ограничени са финансовите потоци в противоположна посока. Ситуацията е подобна по отношение на държавен сектор – 85% от НИРД бюджета на академичните институции остава на тяхно разположение, други 10% се насочват към висшите училища, болшинството от които са също държавни.

Участието на публични изследователски организации и висши училища в стартъпи и спинофи е ограничено поради липсата на информираност или неяснота по отношение на собствеността върху правата на интелектуална собственост и дяловите участия в тези начинания. По данни на проведеното от Световна банка проучване, нито една от институциите не е създадала стартъп през последните три години. Само един процент от анкетираните изследователи съобщават, че са участвали в подобно начинание през 2019 г. чрез лицензиране на права на интелектуална собственост или други технологични активи.

През първите два периода от членството на страната в ЕС усилията в областта на иновациите и научните изследвания бяха насочени основно към подобряване на вътрешно-институционалния и вътрешно-фирмен капацитет. С натрупаната маса от финансирани проекти и инициативи, настоящата програма ще търси постепенната институционализация на връзките наука – бизнес.

- Ниски нива на участие в технологичен трансфер и комерсиализация на резултата от НИРД и иновационната дейност.

Физическите лица-патентоприетатели остават водещи в институционалната структурата на патентната активност в България. За 2019 г. техният дял е 40%, а за последните 20 години – 57%. Въпреки ръста на патентите, издавани в полза на бизнеса и Българска академия на науките, ролята на физическите лица остава ключова, нещо повече – отново бележи ръст през последните четири години. Ниската степен на институционализация на създаденото ново технологично знание е характерна преди

всичко за публичните изследователски организации, в това число институтите на БАН, Селскостопанска академия (ССА) и държавните висши училища. При тях основен фактор, мотивиращ усилията на изследователите да предприемат стъпки и да се ангажират с разходи за закрила на създадените с тяхно участие изобретения, е необходимостта от осигуряване на съответствие с изискванията за академично израстване. Когато това е водещият фактор, само в редки случаи патентите достигат до практическо приложение. Такива са примерите на т. нар. скрито академично предприемачество – развитие на иновативни продукти и създаване на нови предприятия в резултат на личната инициатива и без ангажимент от страна на публичните изследователски организации.

През периода 2015-2019 г. само 63 обекта на интелектуалната собственост, защитени в Патентно ведомство на Р България, са били обект на лицензиране, в това число 18 патента, 38 полезни модела, 6 ноу-хау и 1 сорт. От тях 46 са еднократно лицензирани.

Създаването на активи на интелектуалната собственост, които да се превърнат в мотор на растежа изисква продължаваща подкрепа за изграждане на капацитет от страната на предлагането на научен продукт и от страната на бизнес търсенето.

- Непълноценно и неефективно използване и натоварване наличния инфраструктурен и човешки капацитет в сферата и необходимост от неговата по-нататъшна модернизация и доразвиване.

Ограниченото и спорадично търсене на резултатите от научните изследвания от страна на предприятията и липсата на благоприятна среда и стимули за активиране на сътрудничеството наука-бизнес преопределят и ниската степен на използваемост и натоварване на наличната научноизследователска и иновационна инфраструктура. Капацитетът на човешките ресурси в страната остава неефективно използван по отношение на показателите:

- публикационна активност на хиляда заети в областта на науката и технологиите, където България (123) е далеч зад лидера в региона Словакия (404);
- дял на публикациите с международно участие, при който след двете години възстановяване на позициите от около 50%, през 2018 г. отново се наблюдава спад с 3 п.п.;
- брой на международните (извън ЕС) научни съвместни публикации на 1 млн. от населението, на който се гледа като на атестат за качество на научните изследвания. В рамките на ЕС България (324) изпреварва единствено Румъния (257) и е три пъти под средното равнище за ЕС-28 (1070);
- брой на публично-частните съвместни публикации на 1 млн. от населението, по отношение на който България (16,5) разделя последното място с Литва (16,4) – пет пъти под средното за ЕС-28.

Регионалните данни за Източна Европа през 2019 г. поставят България в средата на класацията (11) в компанията на 23 държави по обща публикационна активност в базата данни SCOPUS. За 14 държави от региона са налични данни за заетите лица в областта на науката и технологиите. Между тях България заема едва 13-то място, единствено преди Република Северна Македония, с близо 29 научни статии, доклади и резюмета на 1000 души, заети с наука и технологии. С водещи позиции са Словения

(106) и Чехия (91), които са с три пъти по-висока продуктивност на публикационната активност. След тях се нарежда Румъния (63).

Двучифреният ръст в публикационната активност на научните организации от България през последните две години е придружен от също толкова бърз спад в дела на научните публикации с международно участие. Относителното затваряне на научната общност от страната връща международното сътрудничество в научната област на нивото от преди двадесет години. То е и признак за продължаващата липса на приложен фокус и/или качество на фундаменталните изследвания.

- Задълбочаващи се регионални различия в развитието на научния и иновационен потенциал и представяне.

Регионалният иновационен индекс 2019 потвърждава тенденцията на сближаване между европейските държави и региони по отношение на техния иновационен потенциал, но подобно сближаване е налице между групите на водещите, силните и умерените иноватори. Обратно на тази тенденция скромните иноватори регистрират засилващо се отдалечаване спрямо средните европейски равнища. Като потвърждение налице е влошаване на показатели във всички региони на Румъния и в повечето региони на България.

Резултатът за България е увеличаваща се дистанция между районите за планиране вътре в страната:

Югозападен район за планиране е единственият представител на страната в групата на умерените иноватори. Районът регистрира ръст от 2,5% спрямо 2011 г. Поради концентрацията на научноизследователски и университетски звена и високотехнологичен бизнес районът е водещ по показатели за публикационна активност, образователно равнище и разходи за НИРД. ЮЗРП е с най-високи стойности за 2018 г. и в областта на маркетинговите и организационните иновации. Северен централен район за планиране е вторият район в България с ръст за изследвания период, макар и със скромния 1%.

Останалите четири района регистрират спад в иновационния си потенциал, като най-сериозен е той за Северозападен район за планиране (-3%). Същевременно, за целия период след 2011 г. СЗРП е водещ за страната по едни от най-важните показатели за иновационна активност – продуктови и процесни иновации, дял на иновативните МСП и продажба на нови продукти. Това може да се обясни с приоритизирането на фирмите от този район по проекти по оперативните програми и по-специално на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“.

Влошаването на иновационния потенциал за Североизточен район за планиране е от -1,3%; за Югоизточен район за планиране от -1,5% и за Южен централен район за планиране от -0,9%. При последния не се наблюдават водещи на национално ниво резултати по показателите на Регионалното иновационно табло.

От една страна тези регионални различия са естествено следствие от центростремителните сили на глобализацията, които изискват все по-широк комплекс от умения и знание, които естествено се намират в София и два – три други града. От друга страна подобно иновационно отдалечаване между регионите пречи на тяхното сътрудничество. Ето защо е необходимо да се търси задълбочаване на

административния капацитет за провеждане на иновационни политики по райони, както и на по-доброто интегриране на местните и националните нужди.

- Недостатъчно финансиране за научноизследователската и развойна дейност както в частния, така и в публичния сектор, резултиращо в нисък иновационен капацитет на икономиката.

България изостава по показателите за инвестиции в НИРД. Разходите за научноизследователска и развойна дейност като процент от БВП намаляват след 2015 г., достигайки 0,84%¹. Делът на разходите за НИРД с източник чужбина остава един от най-високите за Европа и над три пъти над средния дял за ЕС. Въпреки това, финансирането от европейските структурни и инвестиционни фондове представлява само 11% от външното финансиране за НИРД, което е по-малко от половината от средното за ЕС.

Според данните от Европейското иновационно табло за България липсва напредък по показателя за иновационен индекс (49) спрямо предходната година, което в сравнителен план означава относително изоставане и затвърждаване на принадлежността на страната към „скромните иноватори“. Отстоянието спрямо първата държава, включена в групата на „умерените иноватори“ (Хърватия-63) е с цели 14 позиции, което прави още по-непосилна за постигане в обозримо бъдеще поставената до 2020 г. национална цел за преминаване в по-горната категория.

В редица области, по отношение на които ЕК поставя приоритетни цели за достигане през следващия програмен период, България показва сериозно отстъпление, в това число 1) публични разходи за НИРД – 0,21% от БВП през 2018 г. при средни равнища за ЕС 27 от 0,72%, като наред с това е налице спад по показателя от 5,5% спрямо 2012 г.; 2) рисково финансиране – 0,024% от БВП при средни равнища за ЕС 27 от 0,124% и спад по показателя от 123,1% спрямо 2012 г.; въпреки на пръв поглед наситената с възможности за лесен достъп до капитал среда, те се оказват концентрирани в географско (София) и секторно (ИКТ и свързаните дейности) отношение и остават недостъпни за останалата част от бизнеса; 3) частно съфинансиране на публични инвестиции в НИРД, при което също е налице спад от 4,7% спрямо 2012 г. Разходите на бизнес сектора за НИРД са се увеличили в рамките на изследвания период с 21%, като достигат дял от 0,54% от БВП през 2018 г., но въпреки това остават далеч под средните за ЕС 27 от 1,45%.

- Слаби резултати в областта на иновационната дейност на предприятията - резултат от ниска конкурентоспособност и преобладаваща ниско технологична структура на икономиката и недостатъчното развитие на научноизследователския потенциал на страната.

Продължаващата интеграция на българската икономика в европейската, както и при регионалното развитие води до нехомогенно развитие при различните групи предприятия. Налице е сериозното отстъпление в области, които са пряко свързани с иновационната дейност на бизнеса и резултатите от нея: МСП със собствена иновационна дейност – спад от 15% в сравнение с 2011 г. до равнище от 13,8% от МСП, което е повече от два пъти под средното за ЕС-28 и по-високо само от резултата за Румъния; МСП с технологични (продуктови и/или процесни) иновации –16,3% при

¹ Предварителни данни на НСИ за 2019 г.

средно за ЕС 27 33,8%; МСП с нетехнологични (маркетингови и организационни) иновации – 15,7% при средно за ЕС 27 от 35%; продажба на нови за пазара и нови за фирмата продукти като дял от оборота – спад от 14,2% до близо 6% при двойно по-високо средно равнище за ЕС 27, което е демонстрация на изключително ниската конкурентоспособност на българските предприятия.

- Забавен темп на модернизацията на научните организации и висши училища, възпрепятстващ прехода към система за научни изследвания и иновации с нарастващ принос в икономиката на страната.

Както се посочва в редица доклади за България на ЕС българската научноизследователска и иновационна система се нуждае от реформи в научните организации и висши училища в посока повишаване на приложимостта на научните изследвания за икономически цели и свързване на финансирането на научните изследвания с резултатите. Въпреки големия брой изследователи, работещи във висши учебни заведения (близо 30% от всички изследователи в страната), все още университетите допринасят много малко за научноизследователска и иновационна дейност, като изпълняват само 6% от общите научноизследователски и развойни дейности в България.

България постигна известен напредък в предоставянето на възможност на публичните институции да използват научните изследвания за бизнес цели. С измененията в Закона за висшето образование от 2016 г. и допълнително въведеното изменение през 2020 г. се позволява публичните висши училища да създават дружества в съответствие с Търговския закон, както и да участват в капитала на такива дружества, с което се създава възможност за насърчаване на научно-изследователската дейност, трансфера и комерсиализацията на нови знания и технологии в университетите.

Независимо от това, приемането на тези промени е забавено и усилията по тяхното изпълнение все още недостатъчни, за да може страната да постигне заявените цели за превръщане на икономика в икономика, ръководена от иновации.

- Ниски резултати в областта на човешкия капитал в резултат от липса на подходяща среда за кариерно развитие, изграждане на капацитет и задържане на кадри.

В рамките на седемте основни области, обхванати в Глобалния иновационен индекс (пет групи фактори, покриващи т.нар. иновационен вход, и 2 групи фактори, съответстващи на т.нар. иновационен изход), България е с най-нисък резултат именно в областта „Човешки капитал и изследователска дейност” със сумарна оценка от 31, което носи на страната и една от най-ниските позиции (64-то място) в подреждането между включените в изследването 131 държави.

Глобалният индекс на конкурентоспособност в областта на талантите прави международно сравнение на състоянието на 125 икономики по отношение на факторите, които в най-голяма степен допринасят за развитието на човешкия капитал, а оттук и на националната конкурентоспособност. В класацията за 2019 г. България се нарежда на 54-о място в света и на 30-о място в Европа (включени са 37 държави на континента), с индекс от 42,72, което е и най-доброто постижение за страната от 2013 г. насам. От страните - членки на ЕС, единствено Хърватия (55 място) и Румъния (69 място) остават след България. Няколко са областите, в които е поставен акцент:

- отключващи фактори (Enable) – компоненти на средата, свързани със законодателството и пазара, които подкрепят бизнеса и предприемачите – 56-о място за България в света и 27-о място в Европа, преди Румъния, Гърция и Хърватия;
- привличане на таланти (Attract) – измерва степента на атрактивност на националната бизнес среда от гледна точка на привличането на чуждестранни инвеститори и висококвалифициран персонал, както и възможностите за реализация на перспективни млади хора след ученическата скамейка – 89-о място за България в света и 30-о място в Европа, преди Румъния и Хърватия;
- развитие на таланти (Grow) – обхваща както системата на формално образование, така и всички форми за натрупване и развитие на знания и умения чрез неформално и самостоятелно обучение – 62-о място за България в света и 30-о място в Европа, единствено преди Румъния;
- задържане на таланти (Retain) – измерва способността за осигуряване на устойчивост в провеждането на политики и мерки за развитие на таланти, включително чрез равнището на качество на живот – 47-о място за България в света и 28-о място в Европа, преди Румъния, Гърция и Хърватия.

Сходни са резултатите от изследването World Talent Ranking на Института за развитие на управлението (IMD, Швейцария). Според изданието за 2019 г. България заема 52-а позиция в компанията на 63 държави, което е и най-доброто постижение за страната до момента.

Възрастовата структура на академичния персонал в държавния сектор е с тенденция да се влоши през следващите години. По данни на НСИ за 2018 г. изследователските звена на държавна издръжка са регистрирали ръст единствено по отношение на заетите с НИРД над 65-годишна възраст – близо 20%. Във всички останали възрастови категории е налице спад, най-съществен (-30%) при младите научни работници. Във висшите училища също е налице спад при първите две категории персонал, който обаче е съпроводен от по-съществено увеличение във възрастовите категории над 35 години.

Посочените предизвикателства са част и от основните изводи от оценката на политиките за научни изследвания, иновации и технологии, осъществен в рамките на проект със Световната банка, като по-специално внимание се отделя на дефицитите, свързани с:

- Институциите, ангажирани с провеждането на политиките за научни изследвания, иновации и технологии страдат от фрагментация и слаби управленски структури, което води до липса на координирана национална визия, съчетаваща дневния ред за НИИ с ясни цели и определени отговорности;
- Липсата на капацитет на публични и частни изследователски институции и слабото изпълнение на инструментите за научни изследвания, иновации и технологии води до значителни закъснения в плащанията по европейските инструменти;
- При финансирането на политиките за научни изследвания, иновации и технологии значително преобладава подкрепата за предприятия за сметка на подкрепата на дейността на публични изследователски структури;

- Наборът от инструменти е преимуществено съставен от грантове и съпътстващи грантове, което не винаги е най-добрият механизъм за постигане на въздействие;

- Основните пропуски в политиките са свързани с подкрепата за технологичен трансфер, въвеждане на технологии на Индустрия 4.0, подкрепа за предприятията в ранен етап на развитие, подобряване на бизнес средата и дигиталните умения.

На фона на всичко това, данните на Глобалният иновационен индекс (Global Innovation Index) за 2020 г. на университета Корнел и Световната организация за интелектуална собственост (WIPO) показват тенденция на подобряване на някои от показателите за иновационното представяне на българската икономика. В тазгодишната класация България е на 37 ма позиция (с три места напред) от 131 държави и е на трето място сред страните с високо средно ниво на доходите. Най-високото класиране е по критерия за износ на технологии и знание, където страната е на 29-о място и дигиталната инфраструктура, където България е на 30-а позиция. Относително добро е представянето и по другите критерии, с изключение на един: доколко е развит пазарът, където страната е на 97-о място.

В областта на електронното управление обзорът на различни доклади и анализи² показва слабо представяне на страната по отношение на показателите за развитие на електронното управление, създаването на нова цифрова среда и стимулиране цифровизацията на българската икономика и общество. Пред цифровата трансформация на публичния сектор в България продължават да стоят редица предизвикателства:

- цифровите данни имат потенциала да се превърнат в двигател на икономическото развитие и основен фактор за развитие на иновативни бизнес решения, поради това цифровизацията на публичния сектор следва да се базира на единни, стандартизирани, оперативно съвместими модели на електронни данни и на свързани данни, включително за взаимодействието и споделянето им между администрациите;

- въпреки въведените в периода 2017 - 2018 г. правила и изисквания, все още не е постигната напълно оперативната съвместимост между системите, регистрите и технологичните решения за реализиране на цифровата трансформация на публичния сектор. Така се отчита и застои в броя на администрациите, неизползващи или неразполагащи с различни типове информационни системи, модели на данни и модели на свързани данни, отговарящи на съвременните изисквания за оперативна съвместимост, възможност за интеграция с други системи/регистри, средства за автоматизирано извличане на информация от регистри и др.³, както и прилагането на нови дигитални технологии и приложения.

- прилагането на различни и несъгласувани подходи, техники и технологии за дигитализация в публичния сектор води до ограничения и за местните администрации, където също е налице проблемът с осигуряването на оперативна

² The Digital Economy and Society Index, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>; <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2017/>; <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/>; https://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/edp_landscaping_insight_report_n4_2018.pdf; e-Government in Bulgaria: the journey to 2020 and the future ahead, World Bank report, 2020; <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/egov-benchmark-2020-egov-works-people>

³ Доклад за състоянието на администрацията през 2019 г.

съвместимост на информационните системи и процеси и на бази данни в цифров вид;

- гражданите и бизнесът все още използват инструментите за електронно управление с много по-нисък интензитет от гражданите и бизнеса в другите страни от ЕС - предизвикателствата са не само от гледна точка на предлагането, но и от страна на търсенето на електронни услуги, поради това ще се насърчава трансформацията на моделите и разширяване на каналите за взаимодействието между цифровата администрация, гражданите и бизнеса в дигитална среда;
- налице са все още технически, технологични и нормативни ограничения по отношение на мигриране/прехвърляне на информационни ресурси на администрациите и публичните организации в единно облачно пространство и необходимите предхождащи ги действия;
- недостатъчна сигурност в киберпространството вкл. мрежовата и информационна сигурност.

Европейски семестър и препоръки на ЕК

В Докладите за България за 2019 и 2020 като основни структурни дефицити в областта на научноизследователската и иновационна система и обект на препоръките на Европейската комисия към българското правителство са очертани ниските равнища на публични и частни инвестиции в научни изследвания и иновации, разпокъсаността на публичната научна база, липсата и застаряването на квалифицираните човешки ресурси, слабите връзки между науката и бизнеса и неефективното управление. Всички тези недостатъци са пречка пред потенциалния принос на научните изследвания и иновациите за производителността и икономическия растеж, поради което в средносрочен план те силно ще ограничат капацитета за сближаване във възходяща посока.

Препоръка 3, отправена към България в рамките на Европейския семестър 2019, препоръчва страната „да насочи икономическата политика, свързана с инвестициите, към научните изследвания и иновациите, транспорта, по-специално към неговата устойчивост, водите, отпадъците и енергийната инфраструктура и енергийната ефективност, като отчита регионалните различия и подобрява бизнес средата.“

Докладът за 2019 г. извеждат необходимостта от увеличаване на дела на инвестициите в научноизследователска и развойна дейност (НИРД), за да се даде тласък на производителността, както и да се засилят връзките между предприятията и научноизследователските институти и трансфера на технологии и да се постигне по-добре интегрирана система за научни изследвания и иновации.

Приложение Г Инвестиционни насоки относно финансирането по линия на политиката на сближаване за периода 2021—2027 г. определя като нужди от инвестиции с висок приоритет инвестициите, свързани с подобряване на капацитета за научни изследвания и иновации и увеличаване на внедряването на модерни технологии:

- подобряване на резултатите в сферата на иновациите и насърчаване на растежа на производителността чрез идентифициране на области на интелигентна специализация въз основа на националните и регионалните нужди и потенциал;

- увеличаване на броя на иновативните предприятия (въвеждане и разработване на иновации) във високотехнологичните сектори и секторите с по-интензивно ползване на знания в съответствие със стратегията за интелигентна специализация;
- повишаване на конкурентоспособността и ефикасността на системата за научни изследвания, като се постави акцент върху постиганите резултати и се създадат стимули за привличане на квалифицирани научни изследователи (напр. подобряване на условията на труд, международно сътрудничество и мобилност, сътрудничество с бизнеса);
- развиване на уменията в университетите и научноизследователските институции с цел увеличаване на търговската жизнеспособност и пазарното значение на научноизследователските им проекти и на способността за участие в научноизследователски консорциуми;
- подпомагане на сътрудничеството между научните изследвания и предприятията, трансфера на технологии и търговската реализация на резултатите от научните изследвания;
- насърчаване на бизнес инвестициите в научни изследвания и иновации, нематериални активи и предприемачески университети.

В Доклада за България за 2020 напредъкът по отношение на Препоръка 3 - за съсредоточаването на свързаната с инвестициите икономическа политика върху научните изследвания и иновациите, е класифициран като „ограничен“, което изисква засилване на усилията и тяхната ефективност.

Препоръка № 4 на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2020 г. и становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2020 г. препоръчва „да сведе до минимум административната тежест за предприятията чрез подобряване на ефективността на публичната администрация и укрепване на електронното управление.“

В Доклада за България за 2020 г. се посочва, че въпреки постигането на ключови междинни цели към 2018 г. в областта на електронното управление се наблюдава забавяне в развитието на основни компоненти за осъществяването му – създаването на секторни системи; качеството на данните в публичния сектор и използването им от гражданите и бизнес; въвеждането на националната схема за електронна идентификация; киберсигурността, като също така резултатите на страната по индекса на Европейската комисия за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (2019 г.) са все още слаби.

Стратегическа рамка

На ниво Европейски съюз програмата е съобразена с целите на Европейското изследователско пространство за създаване на единен общ европейски пазар за изследвания, иновации и технологии, мобилност на изследователи и знания, инвестиции в изследвания и иновации и повишаване на взаимодействието между университетите, научните организации, бизнеса и другите участници в иновационния процес.

Програмата отчита европейските приоритети, свързани със „Зелената сделка“ и ключовата роля на иновациите и научните изследвания в осъществяване на прехода към неутрална по отношение на климата икономика и приноса на страната ни към изпълнението на целите на европейско ниво.

България, като държава-членка на Европейския съюз, следва европейската политика за „Цифрова Европа“ и дигитален преход допринася за постигането на дигиталното европейско бъдеще - „инвестиции в технологии, алгоритми и инструменти, които да направят възможно споделянето и използването на данни и изкуствен интелект – основните компоненти на иновациите, които да помогнат за намирането на решения на множество предизвикателства пред обществото — от здравеопазването до промишлеността и сигурността“. Част от тази политика е дигиталната трансформация на публичния сектор, в центъра на която са гражданите и бизнеса, с оглед на постигане на устойчива, климатично-неутрална и ресурсно-ефективна икономика.

Ключова се явява и Европейската стратегия за данните с хоризонт до 2030, която очертава визията и инициативите в Европейския съюз за цялостен подход към „икономика на данни“, който има за цел да увеличи търсенето и използването на цифрови данни и базирани на тях продукти и услуги в рамките на единния европейски пазар. В документа е заложено като фундамент обединяването на данни в единно европейско пространство. Наличието на все повече цифрови данни и подобряването на начина, по който те се използват, е от съществено значение за справяне с предизвикателствата в демографската и социално-икономическите сфери, климата и околната среда, допринасяйки за по-здрави, проспериращи и по-устойчиви общества.

Национална стратегическа отправна точка за интервенциите по програмата са приоритетите на Националната програма за развитие България 2030, ос на развитие 1 „Иновативна и интелигентна България“, национален приоритет 8 „Цифрова свързаност“ на ос на развитие 3 и национален приоритет 10 „Институционална рамка“ на ос на развитие 4. На следващо ниво е Иновационната стратегия за интелигентна специализация, следвана от Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017-2030, Националната пътна карта за научна инфраструктура 2020-2027 г., Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2020-2030 г., Националната стратегия за развитие на МСП, Стратегията за дигитална трансформация на България 2020-2030, Концепция за развитието на изкуствения интелект в България до 2030.

Националната програма за развитие България 2030 извежда като един от основните приоритети на страната повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж. Постигането му е предмет на целенасочена политика в три взаимнообвързани приоритетни направления - повишаването на ролята на науката в икономиката на страната, развитие на интелигентна индустрия чрез стимулиране на процеса на цифровизация на реалната икономика и повишаване на качеството на човешкия капитал. Съгласно заложеното, основните усилия на политиката в областта на науката и научната инфраструктура са свързани със стимулиране и ускоряване на процеса на разработване и внедряване на иновации в отделните сектори на икономиката, като ключова е ролята на образователните институции, научните центрове и бизнеса и връзката между тях. От друга страна, в НПП са заложили и усилията в областта на цифровата свързаност и дигиталната трансформация, насочени към предлагане на

повече услуги чрез електронното управление и сътрудничество между публичния сектор, бизнеса и гражданите, при висока сигурност на киберпространството и доверие в продуктите и услугите, базирани на ИКТ.

Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021- 2027 г. и заложените в нея принципи са основната платформа, върху която се осъществява взаимодействието на заинтересованите страни за определяне на областите на специализиране на националната икономика и развитие на научната и иновационна екосистема. Стъпвайки на досегашния опит в прилагането на стратегията усилията ще бъдат съсредоточени върху пълноценно използване на потенциала на българските региони и развитие на регионалните иновационни системи, намалявайки по този начин различията в цялостното национално представяне.

Националната стратегия за развитие на МСП предвижда целенасочено подпомагане на секторите във високотехнологичните и средно към високотехнологичните производства и услугите с интензивно използване на знания, в които страната ни изостава от средноевропейското равнище. В синхрон с регионалната специализация на ИСИС се търси отчитане на регионалните специфики в развитието на малките и средни предприятия с цел постигане на оптималност на инвестициите в местните икономики и намаляване на съществуващите регионални дисбаланси.

Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г. предвижда към 2030 г. България да разполага с модерна и устойчиво поддържана научноизследователска инфраструктура за провеждане на висококачествени научни изследвания и обучение с акцент върху приоритетните направления на ИСИС, да се осигури достъп на изследователите до ключова уникална научна инфраструктура. Основен инструмент за концентрирането на ресурси за изграждане на стратегическа за страната инфраструктура е Националната пътна карта за научна инфраструктура, която осигурява съфинансиране за изграждането и развитието на значими научни комплекси.

Стратегията за цифрова трансформация на България 2020-2030 задава рамката на политиката на страната в областта на цифровия преход за следващия десетгодишен период с цел достигане на средноевропейско равнище на навлизане на цифровите технологии в българската икономика и общество, повишаване на ефективността на държавното управление, ефективно справяне с основните социални предизвикателства и повишаване сигурността на гражданите. Научните изследвания и иновациите, цифровото управление и киберсигурността са част от очертаните приоритетни области за въздействие.

Научени уроци

Предложението за самостоятелен общ инструмент за финансиране на научните изследвания, иновациите и дигитална трансформация на публичния сектор е логично следствие от няколко важни стратегически урока, отчетени в хода на използване на европейските инвестиции за развитие на трите сфери за периодите 2007-2013 и 2014 – 2020 г:

Първо: Извеждане на инвестициите в иновации и научни изследвания и превръщането на резултатите от научните изследвания в приложими решения и технологии като

ключов фактор за устойчивостта, продуктивността и конкурентоспособността на българската икономика.

Отчитайки всички описани слабости в развитието на научноизследователската и иновационна система и представяне на страната в тази сфера през месец септември 2020 г. правителството на Република България взе решение за създаване на Държавна агенция за научни изследвания и иновации, която поставя във фокуса на своите усилия приоритетността на иновациите, научните изследвания и технологиите в полза на икономическото и обществено развитие на страната и обединяване в една обща политика действията на държавата за тяхното развитие. Заедно с това стартираха и обединени действия на заинтересованите институции за разработване на ново законодателство, разширяващо обхвата на Закона за научните изследвания със сферата на иновациите, поставящо нормативните основи на взаимодействието между научните изследвания и иновациите. Държавната агенция за научни изследвания и иновации изпълнява функции, свързани с разработването и изпълнението на новата за страната политика, като поема отговорност и за синергията и координацията между цялата палитра от национални и европейски инструменти и мерки, свързани с нейното изпълнение. Водещ стратегически документ на политиката е Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 г., като за целта Агенция поема функции, свързани с нейното изпълнение и мониторинг от Министерство на икономиката и е оперативно звено на Съветът за интелигентен растеж.

С Решение на Министерския съвет на Република България Държавната агенция е определена и за Управляващ орган на Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация за програмен период 2021-2027 г. Целта е разработването и изпълнението на програмата да бъде тясно обвързано с планирането и изпълнението на политиката.

Политиката на Държавната агенция за научни изследвания и иновации извежда, като приоритет на развитието повишената продуктивност, представяне и принос на научните изследвания и иновациите за икономическото и обществено развитие на страната. Политиката поставя в центъра взаимодействието между научните изследвания и иновациите⁴ и насочва инструментите на политиката към:

- Създаване на условия и стимули за изграждане и развитие на взаимодействие между науката и бизнеса, и капитализиране на постигнатите резултати в полза на икономическото развитие на страната и обществото;
- Развитие на национална научноизследователска и иновационна екосистема, която развива регионалния изследователски и иновационен капацитет на страната;
- Развитие на човешкия капитал, ангажиран в сферата на науката и иновациите, привличане на млади учени и таланти от страната и чужбина;

⁴ три аспекта на взаимодействието – първо, превръщане на научните изследвания в иновации и приложни разработки и технологии, съвместни дейности с индустрията и бизнеса за намиране на нови продукти, технологични и процесни решения и трето, обмен на знания, опит и практики между самите научните организации и университети в рамките на страната и европейското научно и иновационно пространство.

- Пълноценно участие на България в европейското и световното научно и иновационно пространство.

Второ: Продуктивността и развитието на научните изследвания и иновациите зависи от лостовия ефект на взаимодействието между тях, отвореност и сътрудничество им с индустрията и бизнеса.

Междинната оценка на ИСИС показва наличие на неоползотворен потенциал на взаимодействието между научноизследователските и иновационни структури и бизнеса - по-голяма част от фирмите са склонни да си сътрудничат с университети в България (70%) и чужбина (52%), БАН (52%) и университетски научни комплекси (52%). Готовността за сътрудничество с научно-технологични паркове в страната или в чужбина, както и с центрове за върхови постижения и центрове за компетентности също е висока (между 40% и 50%).

Като основни трудностите в осъществяване на това сътрудничества са открити: липсата на достатъчно финансови стимули и възможности за собствено финансиране от страна на академичния сектор при партньорски проекти, недоверие в капацитета и възможностите на двете страни, липсата на ефективна координация между различните звена на една и съща научна структура, липса на проактивно поведение от страна на академичния сектор, притеснения във връзка със споделянето на идеи и капацитет и защита на интелектуални права. Изводът, който се прави е, че за насърчаването на партньорствата между научните структури и бизнеса е необходимо да бъдат положени усилия за подобряване на комуникацията и доверието между двете страни, както и развитието и подобряването на средата за взаимодействие между тях.

Трето: Преодоляването на регионалните дисбаланси в научно-изследователското и иновационно развитие и представяне на страната може да се случи чрез изграждането на една обща национална научноизследователска и иновационна екосистема и връзки.

Отчитайки научените уроци от изпълнението на Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2014- 2020 г. Стратегията за периода 2021- 2027 г. поставя нуждата от адресиране на регионалните дисбаланси в иновативното представяне на страната в основата на своята визия за технологична трансформация на икономиката, повишаване на нейната ресурсната ефективност и цифровизацията чрез ускорена специализация в продукти и услуги с висока технологична и научна интензивност и значими икономически въздействия.

Мерките за преодоляване на регионалните различия в развитието на страната са хоризонтално заложили във всички подготвяни програми, съ-финансирани от Европейските фондове за периода 2021-2027 г. заедно с извеждане на териториалния подход като ключов за европейските инвестиции в регионално развитие.

Държавната агенция за научни изследвания и иновации ще следи за осигуряване на координацията и синергията между националните и европейски мерките и интервенции за развитие на научните изследвания и иновациите и изпълнението на визията и целите на Иновационната стратегия за интелигентна специализация на регионално и национално ниво.

Четвърто: Изградената и изграждаща се национална научна, развойна и иновационна инфраструктура има нужда от устойчиво публично управление и грижа, които да

осигурят пълноценна натовареност и използване на нейните възможности и капацитет за трансфер на знания и технологии.

През периода 2014—2020 г. по ОП НОИР са създадени и финансирани шест центъра за върхови постижения (ЦВП), в това число два центъра със съвместно финансиране по рамкова програма Хоризонт 2020, и десет центъра за компетентност (ЦК) с общ бюджет (финансиране от ЕС и нац. бюджет) в размер на 220 млн.евро. След приключване на изграждането на научноизследователската инфраструктура на центровете в настоящия период усилията през следващия период ще бъдат насочени към нейното пълноценно използване. чрез изграждане на капацитет, стимулиране на търсенето на резултатите от научните изследвания от страна на бизнеса, подкрепа на резултатно ориентирани програми и други подходящи инструменти. Опитът от настоящия програмен период откроява необходимост от по-тясна координация между партниращите си организация в рамките на ЦК и ЦВП, прилагане на подходящи бизнес модели и правен статут за структурирането на центровете, формиране на силен управленски екип и разграничаване на екипите, отговорни за управлението и бизнес развитието на центровете от научните екипи, работещи по научни програми, участие в европейски мрежи и инициативи и интернационализация, засилване на капацитетът им за провеждане на обществени поръчки, прилагане на правилата за държавни помощи, както и по отношение трансфера на технологии и комерсиализация на научните резултати.

Пето: Дигиталната трансформация на публичния сектор е основна предпоставка за ефективно и ефикасно взаимодействие между администрацията, гражданите и бизнеса и за осигуряване на бърз преход към цифрово общество.

В периода след 2007 г. развитието на електронното управление в България вече се характеризира не само с покупката на хардуер и софтуер от администрациите, но и със значително по-специфични инициативи: приет е първият Закон за електронното управление (ЗЕУ) и се появяват първите „острови“ на електронното управление – отделни администрации, като Национална агенция по приходите, Националният статистически институт, Агенция „Митници“, Агенция по вписванията (за Търговския регистър), които разработват собствени системи, инфраструктура и технологични решения. Това от своя страна води до фрагментация и липса на оперативна съвместимост между ресурсите за електронно управление. В резултат, от 2013 г. се премина към разработването на системи, които могат да улеснят електронния обмен на данни и информация между различните администрации и публични органи. Така усилията се насочиха към: разработване, поетапно внедряване и надграждане на информационни и комуникационни инфраструктури и системи (REGistry Information eXchange system, eDelivery, eAuthentication); разработване на интернет страници и портали за предоставяне на информация и услуги (Единен портал за електронни услуги <https://egov.bg/>); обучения на служителите в администрациите по цифрови умения и ИКТ.

Въз основа на научените уроци от преди, постепенно подходът в политиката за електронно управление започна да се ориентира към потребителя, а след 2016 г. радикално се променя и моделът на провеждането ѝ – от децентрализиран към централизиран, с оглед постигане на висока степен на ефективност, координация и контрол. През същата година са направени съществени изменения в ЗЕУ и е създаден органът за провеждане и координация на политика за електронно управление –

Държавна агенция „Електронно управление“. С това България започва да реализира и значителен напредък в изпълнението на своята Стратегия за развитие на електронното управление 2014 - 2020, която през 2019 г. е актуализирана с визия до 2023 г.

Разработените до момента системи влизат в експлоатация и същевременно се интегрират, за да работят в единна среда. Има промяна в политиката към осигуряване на оперативна съвместимост и обмен на данни между администрациите, така че гражданите и бизнесът да могат да почувстват реалната полза от електронното управление.

С одобрената през 2019 г. Архитектура на електронното управление в Република България се утвърждава подходът за изграждане на електронно управление на принципа на архитектурите, ориентирани към услуги (Service Oriented Architecture, SOA), което осигурява: преминаване към единни централизирани управляеми решения; консолидация на техническата и информационна инфраструктура; интеграция на работните процеси, унифициране и типизиране на работните процедури; улеснен достъп до различните административни източници на данни, анализ, наблюдение и управление на движението на информационните потоци в реално време между заинтересовани страни на местно, регионално, национално и европейско ниво. Поставя се началото на прехода към цифрова администрация и като цяло – към цифрова трансформация на публичния сектор.

Разработен е Единен модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги през Единния портал за достъп до електронни административни услуги (ЕПДЕАУ), а между администрациите и публичните организации е осигурен електронен обмен на документи през Системата за електронен обмен на съобщения (СЕОС).

Стремежът за обединяване на ресурсите на електронното управление поставя на дневен ред и въпроса с технологиите за виртуализация и облачни услуги, като ефективен подход, който се използва в частния сектор, но едва в 6% от публичния сектор. Започва процесът по въвеждане на облачни технологии в публичния сектор с изграждането и въвеждането в експлоатация на единно облачно пространство (ДХЧО), което да осигурява централизирана ИКТ инфраструктура; намаляване на разходите на администрациите за използване на лицензен софтуер чрез предоставянето му като облачна услуга; предоставяне на услуги от типа IaaS, SaaS, PaaS; условия в дългосрочен план за Government-as-a-Service, Government-as-a-Platform. С доизграждането на ДХЧО ще се постигне значителна икономия от мащаба, ще се консолидират ресурси, ще се централизира поддръжката на споделените ресурси, ще се оптимизират инвестициите в техническа инфраструктура и разходи за поддръжка.

Като се отчита направеното до момента, необходимостта от приемственост и развитие, както и международните тенденции в областта, дигиталната трансформация в публичния сектор следва да продължи в посока на цифровизация на данни, създаване на модели за цифрово набиране, обработка, съхранение, автоматичен обмен и дигитална сигурност на данни, свързани данни, обработка на големи масиви от данни чрез възможностите на новите технологии.

В областта на цифровизация на научно-изследователското пространство се стъпва на постигнатите резултати от инвестициите в е-инфраструктура, Големи данни и

дигитализация, реализирани в рамките на проекти на центрове за компетентност и центрове за върхови постижения през настоящия период.

Същевременно сигурното киберпространство и доверието са двигатели на търсенето и използването на продуктите и услугите, базирани на ИКТ и са основни фактори за успешна цифрова трансформация. България като част от световното киберпространство не е изключение като мишена на кибератаки и зловредни действия, както индивидуални, така и с национален обхват. От уроците, научени при справянето с подобни киберинциденти и следвайки препоръките и добрите практики в ЕС, е въведена национална схема за координация по въпросите на киберсигурността, дефинирана в наскоро приетия Закон за киберсигурност. Наложени са минимални изисквания за мрежова и информационна сигурност съгласно Директивата (ЕС) 2016/1148 за мрежова и информационна сигурност и три-степенна организация на национално, секторно и институционално ниво със съответните роли и отговорности. Тези мерки са предимно организационни и все още не са подкрепени с достатъчно инвестиции на всяко от тези нива.

Отговори на политиката

Програмата адресира описаните дефицити и предизвикателства като насочва своите усилия към постигане на интелигентна трансформация на българското общество чрез:

- Изграждане и развитие на национална научно-изследователска и иновационна екосистема, включително свързаност на отделните елементи на системата и изграждане на капацитет;
- Създаване и развитие на устойчиви партньорства между научните, университетски и иновационни звена и бизнеса с цел интензифициране притока на знания, технологии и иновации към стратегически за развитието на индустрията и икономиката сфери и в отговор на нововъзникващи предизвикателства и кризи;
- Ускоряване на процесите на трансфер на технологии и комерсиализация на резултатите от научните изследвания чрез ефективно лицензиране, създаване на спин оф компании и изграждане на капацитет за технологичен трансфер;
- Ускоряване на темповете на интернационализация и ефективност на участието в европейското научно-изследователско и иновационно пространство, в това число чрез синергия с Рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации; Създаване и укрепване на глобални партньорски мрежи и сътрудничество за увеличаване на добавената стойност на дадената идея, изследване, резултат, продукт;
- Продължаване на процесите на цифровизация на научно-изследователското и иновационно пространство;
- Развитие на ефективно електронно управление и създаване на нова цифрова среда за развитие на българската икономика и общество;
- Развитие и повишаване на нивото на киберсигурност в публичния сектори и при взаимодействие с него, включително на международно ниво.

Логика на интервенциите и подход

За да ускори темповете на икономическа и обществена трансформация логиката на програмата обвързва инвестициите в научни изследвания (фундаментални и приложни) и иновации с тези за развитие на ефективно електронно управление и изграждане на благоприятна цифрова среда. Този подход позволява максимизиране на лостовите ефекти от сътрудничеството на трите сфери, улеснява взаимодействието между различните заинтересовани страни и участници и съкращава пътя на знанието между тях.

Електронното управление е основното средство за облекчаване на взаимодействието между администрацията, гражданите и бизнеса и за осигуряване на бърз преход към цифрово общество, а в новата реалност се доказва и като механизъм за устойчиво управление на кризисни и извънредни ситуации. То е както условие за навременна, актуална и надеждна информация, така и ефективен и ефикасен инструмент за взаимодействие между различните сфери на живота, позволяващ ефективна координация и обединени действия на национално ниво с тези на други държави и икономики, което е от изключителна важност за посрещане на глобалните предизвикателства.

Процесите на дизайн, изпълнение, мониторинг и оценка на Програмата ще се основават на комбинацията от екосистемен и териториален подход.

Екосистемният подход предопределя постигането на основната цел на Програмата. Той позволява ефективно комбиниране на двата процеса на вземане на решения и идентифициране на нуждите - отдолу нагоре и отгоре надолу, което е предпоставка за адекватност в целеполагането и конструиране на мерките и интервенции, заложи в програмата. Интерактивната и динамична екосистема, изисква споделена визия, гъвкави стратегии, устойчив ангажимент и институционално сътрудничество. В основата ѝ стои взаимодействието, което прави изключително важни потенциала и възможностите на всеки един от участниците в нея, ролята на балансираното регионално развитие и връзките между местните заинтересовани страни и участници в процесите, протичащи на различни нива от развитие на екосистемата.

Прилагането на подхода осигурява: ясна демаркация между отделните политики, мерки и инструменти за въздействие на национално и европейско ниво, като гарантира тяхната координация, съгласуваност, допълняемост, надграждане и синергия; приложение на диверсифицирано портфолио от финансови и нефинансови инструменти за въздействие върху потенциалните бенефициенти, съобразени с техния капацитет, потребностите и развитие; и съгласуваност към постигане както на националните стратегически цели, така и на идентифициране и изграждане на местни и регионални уникални конкурентни предимства по райони на страната чрез непрекъснато динамично изграждане и провеждане на процеса на предприемаческо откритие с българския бизнес.

Развитието на национална иновационна екосистема предполага въздействие и върху включените в нея регионални иновационни екосистеми. Комбинацията между системен и териториален подход е заложи в рамките на регионалните интервенции от Европейските фондове, създава възможност за комплексно въздействие върху развитието на територията на страната при обвързване на приоритетите на национално и регионално ниво с капацитета и възможностите на местните участници, територия и икономика.

Инвестициите в индустриалните паркове са планирани като един от ключовите елементи при планиране и използване на европейски средства на регионално ниво. Те се разглеждат като част от националната индустриална и иновационна екосистема и като такива тяхното планиране и изграждане е обвързано с управлението и развитието на изградената и изграждаща се национална научна и иновационна инфраструктура. Координацията на тези процеси се осъществява от Държавна агенция за научни изследвания и иновации в координация и сътрудничество с останалите институции и звена. Този ангажимент гарантира липсата на припокриване и синергия на инвестициите по линия на различните европейски и национални инструменти за финансиране.

Приоритети

Интервенциите и мерките в програмата са организирани в два приоритета - Устойчиво развитие на българската научно-изследователска и иновационна екосистема и Цифрова трансформация на публичния сектор. Всеки от приоритетите участва и допринася чрез заложените в него мерки за постигането на единна система от взаимно допълващи се дейности.

Приоритет 1: Устойчиво развитие на българската научно-изследователска и иновационна екосистема

Специфична цел (i) засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на въвеждането на модерни технологии

В рамките на този приоритет програмата ще подкрепи мерки в няколко направления, чрез които ще се адресират пропуските в екосистемата, ще подобри капацитета, представянето и връзката между отделните нейни елементи и ще повиши ефективността на тяхното взаимодействие, интеграцията им в европейското и глобално пространство за постигне на максимален ефект и резултати в полза на интелигентната икономическа трансформация.

Програмата ще продължи да подпомага интегрирането, бизнес развитието и взаимното обвързване на обектите на националната иновационна система създадени през първите два програмни периода от членството на страната в ЕС, както и такива, които обслужват европейските хоризонтални програми управлявани от Брюксел. Основна цел ще бъде изграждането на меки умения и привличане на успешни модели на иновационно посредничество, които да позволят съществено увеличаване на частното участие на съществуващи и новопривлечени инвеститори.

Ще се подкрепи подобряването на свързаността на отделните елементи на научно-изследователската и иновационна екосистема, с което ще се даде възможност за по-ефективно използване и развитие, както на отделните ѝ части, така и в нейната цялост, което е от значение за нейната пълноценна интернационализация. Мрежовият подход е възможност и за промяна на досега съществуващият повече или по-малко затворен модел на развитие на научните и университетски звена, който ще увеличи тяхната достъпност и ще скъси пътя на индустрията до тях. Нещо повече ще позволи споделеното използване на ресурси и капацитет и развитието на отворена наука и иновации, което е най-прекия път към интернационализация на научната и иновационна система.

Стратегическият фокус на интервенциите се основава на приоритетите и целите, заложен в Иновационната стратегия за интелигентна специализация, пречупени през целите на програмата и допълнени от ясно очертан фокус върху стратегически за икономическото развитие на страната индустрии. Това специфично стратегическо фокусиране на интервенциите ще бъде извършено от Държавната агенция за научни изследвания и иновации и ще бъде резултат от допълнителни анализи и изследвания, свързани с развитието на националната научно-изследователска и иновационна екосистема и нейният принос за икономическото развитие на страната.

Приоритет 2: Цифрова трансформация на публичния сектор

Специфична цел (ii) усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата и правителствата

В рамките на Приоритет 2 на Програмата е предвидена подкрепа, която да допринесе за извличане на максимални ползи за обществото от цифровата трансформация на публичния сектор, което ще допринесе директно за изпълнение на СЦ ii в рамките на Цел на политика 1.

Ще бъдат подкрепени инвестиции в две направления - осигуряване на ефективност и ефикасност на използваните информационни ресурси и процеси чрез централизирани и хоризонтални решения за е-управление и преход към икономика, основана на данни и обезпечаване на високо ниво на киберсигурност. Предвидените видове дейности са насочени към развитие на ключовите елементи от екосистемата на електронното управление, вкл. изграждането на необходимите взаимовръзки между тях, за постигане на по-висок растеж и предоставяне на качествени, ориентирани към търсенето публични услуги, включително и тези в научноизследователската и иновационната сфера.

Инструментарий

За осигуряване на по-голяма ефективност на намесата на публичния ресурс в сферите на научните изследвания и иновациите ще се приложат модели на баланс между безвъзмездното финансиране и финансовите инструменти въз основата на ясни критерии и на натрупания опит от предходните два програмни периода.

Ще бъде продължена и допълнително прецизирана установената практика за координация на използваните механизми на подкрепа от различни източници и избягване на припокриването между тях. Обезпечаването на допълняемост и синергия на секторно и регионално ниво ще осигури ефективност на инвестираните средства.

Ще се търси гъвкав подход спрямо рамките на нормативните документи, за да се осигури инструментариум за отразяване на актуалните икономически процеси, както в началото на новия програмен период, така и в неговата зрялост.

Ще се търсят решения предлаганото портфолио от инструменти за подкрепа на научните изследвания и иновациите да бъде интегрирано и да подсили съществуващите инструментите на общата икономическа среда за подкрепа на иновациите, като данъчно законодателство и обслужване, публичните разходи чрез обществените поръчки, националните политики за инвестиции, МСП, дигитална трансформация и др.

Изводите и препоръките от анализа на Световната банка по отношение на набора от инструменти на политиката за научни изследвания, иновации и технологии също ще

бъдат взети предвид при дизайна на инструментите по програмата, както и резултатите от работата на Съвместния изследователски център на Европейската комисия с препоръки за развитието на центровете за компетентност и върхови постижения, които се очаква да бъдат представени през месец януари 2021 г.

Принос към хоризонталните приоритети

Кръговата икономика има висок икономически потенциал за модернизирание на икономиката при отчитане на предизвикателствата, свързани с околната среда. Реализирането на този потенциал се осъществява чрез засилената роля на иновациите и научните изследвания в създаването на новите технологии, иновативни решения, процеси и бизнес модели. Следвайки тази европейска и световна тенденция интервенциите по Програмата са обвързани с нейното постигане и са в синергия с мерките в тази сфера по линия на другите програми, съфинансирани от Европейските фондове, инициативи и инструменти.

НИРД и иновациите и цифровата трансформация са основата и на европейската инициатива за осъществяване на зелен преход. Те са катализатор на процесите на преход, внедряването на нови решения и намаляване на рисковете, свързани с тях, ангажирането на гражданите за участие в новия тип социалните иновации и участието на страната в зелените партньорства на европейско ниво.

За да адресира европейските и национални предизвикателства, свързани с двойният преход, втората оперативна цел на ИСИС 2021- 2027 **е насочена към** повишаване на екологичността (внедряване на чисти и зелени технологии) и цифровизацията в предприятията и интернационализацията на българските продукти и услуги, чрез комерсиализация и ориентиране на научните изследвания към приоритетните тематични области за интелигентна специализация и технологиите на Индустрия 4.0. Като нова тематична област на интелигентна специализация на Стратегията е определена “Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика”.

Дизайнът и изпълнението на мерките по Програмата са в координация с националните и европейски действия, свързани с осъществяване на тази важна за икономиката на страната трансформация. Държавната агенция за научни изследвания и иновации координира приноса на отделните инициативи към осъществяване на целите и приоритетите на зеления преход в страната, свързани с научните изследвания и иновациите.

В контекста на европейския хоризонтален приоритет за дигитална трансформация интервенциите по Програмата допринасят за:

- постигане на целта на Европейския съюз да защити и укрепи своя цифров суверенитет и да осигури стратегическа автономия в цифровото пространство, като същевременно популяризира общите ценности и укрепи основните свободи в Съюза, включително защита на данните и поверителност, безопасност и сигурност;
- прилагане на европейските ценности за дигитално включване чрез дигитални иновации и технологии за по-достъпен публичен сектор и по-достъпни социални и икономически дейности за гражданите.

За целта, свързана с растежа и заетостта

Таблица 1		
Цел на политиката	Специфична цел или специален приоритет *	Обосновка (резюме)
Цел на политика 1 "По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход"	<i>Специфична цел (i) засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на въвеждането на модерни технологии</i>	<p>[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет]</p> <p>Подкрепата в рамките на тази специфична цел ще адресира ниската продуктивност и незадоволително представяне на научноизследователската и иновационната система на страната, свързани с:</p> <ul style="list-style-type: none"> • неефективното сътрудничество между научните организации и предприятията, резултиращо в ниски нива на технологичен трансфер, съвместни разработки, работа с права за интелектуална собственост и комерсиализация на резултатите от научните изследвания; • фрагментираната и неравномерно териториално разпределена научноизследователска и иновационна инфраструктура и потенциал (човешки, технологичен, проектен) и задълбочаващи се регионални различия; липса на стратегически фокус и непълноценна натовареност; • недостатъчното финансиране на научноизследователската и развойна дейност в публичния сектор и недостатъчното стимулиране на частните инвестиции, резултиращо в нисък иновационен капацитет на икономиката; • забавената модернизация на научните организации и висшите училища по отношение на засилване на приложимостта на научните изследвания и прехода към система за научни изследвания и иновации с нарастващ принос в икономиката на страната; • непълноценното използване на потенциала от участие в европейското и глобалното научноизследователско и иновационно пространство; • ниските резултати в областта на човешкия капитал – недостатъчен персонал, зает с НИРД, липса на подходяща среда за кариерно развитие, изграждане на капацитет и задържане на кадри; <p>Подкрепата ще бъде насочена към:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Създаване на условия за пълноценен принос на научните изследвания и иновациите за развитие на общество, основано на знанието и на икономика, произвеждаща продукти с висока добавена стойност;

		<ul style="list-style-type: none"> • Създаване на система от стимули за ускорено внедряване, трансфер и комерсиализация на продуктите от тях; • Изграждане и развитие на национална научно-изследователска и иновационна екосистема, която развива регионалния НИРД и иновационен потенциал на страната и намалява регионалните различия в използването и развитието им; • Развитие на човешкия капитал и равностойно интегриране в европейското и световно научно и иновационно пространство.
<p>Цел на политика 1 "По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход"</p>	<p><i>Специфична цел (ii) усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата и правителствата</i></p>	<p>Подкрепата по тази цел ще адресира предизвикателствата, свързани с:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наличието на фрагментирани, неструктурирани и оперативно несъвместими данни в системата на електронното управление; <p>Нарастващия обем данни на национално ниво в комбинация с технологичната промяна в начина, по който данните се събират, съхраняват и обработват представлява основен ресурс за растеж и иновации в обществото и е от полза за всеки един гражданин. По тази причина, специален акцент в Програмата ще бъде поставен върху осигуряването на достоверни, налични, достъпни, сигурни и оперативно съвместими данни, както и преход към свързани данни.</p> <ul style="list-style-type: none"> • недостатъчно развитата облачна инфраструктура; <p>За да се постигне цялостна цифрова трансформация на публичния сектор и надграждане на постигнатото в областта на електронното управление до момента са предвидени целенасочени действия за осигуряване на надеждна, функционална и достъпна споделена облачна инфраструктура, както и осигуряване на ефективност и ефикасност на използваните информационни ресурси чрез прилагане на съвременни технологични централизирани и хоризонтални решения за е-управление. Оптимизацията на ресурсите и процесите, както и интеграцията между отделните елементи на екосистемата, ще допринесе значително за прилагането на политики, базирани на данни и доказателства, както и за развитие на публичните услуги в полза на обществото.</p> <ul style="list-style-type: none"> • липса на дигитална свързаност на университетите и научните организации и достъп до отворени данни и научни резултати; <p>Фокус в рамките на приоритета е осигуряването на свободен и сигурен достъп до големи бази от качествени данни в полза на научноизследователските организации, гражданите и бизнеса, като същевременно ще се инвестира в стандарти, средства и инструменти за тяхното използване и преизползване.</p> <ul style="list-style-type: none"> • недостатъчна сигурност в киберпространство, вкл. мрежовата и информационна сигурност;

		<p>Киберсигурността е ключов елемент от цифровата трансформация и основна предпоставка за нейния успех. В тази връзка, в рамките на приоритета са предвидени редица действия за укрепване на капацитета на националния и секторните екипи за реагиране при инциденти с компютърната сигурност, за киберзащита на критичните информационни ресурси и инфраструктура и изграждането на устойчиви навици за киберхигиена.</p> <p>С оглед превръщането на данните в основен капитал на обществото се предвиждат широкомащабни информационни и образователни кампании за насърчване на културата за споделяне на данни и повишаване ползването на електронните публични услуги.</p> <p>Всички предвидени интервенции по програмата в своята съвкупност ще допринесат за по-лесен преход към икономика, основана на данни, създаване на добавена стойност и изграждане на приобщаващо дигитално общество.</p>
--	--	---

* Специални приоритети според ЕСФ + регламент

2. Приоритети, различни от техническа помощ

Позоваване: Член 17, параграф 2 и член 17, параграф 3, буква в)

Таблица 1 Т: Структура на програмата*

Идентификационен код	Наименование[300]	Техническа помощ	Основа за изчисление	Фонд	Категория на подпомагания регион	Избра на специфична цел
1	Приоритет 1: Устойчиво развитие на българската научна и иновационна екосистема	Не		ЕФРР	Преход По-слабо развити региони	СЦ 1 (i) засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на въвеждането на модерни технологии
2	Приоритет 2: Цифрова трансформация на публичния сектор	Не		ЕФРР	Преход По-слабо развити региони	СЦ 2 (ii) усвояване на ползите от цифровизацията на гражданите, дружествата и правителствата

3	Приоритет „Техническа помощ“	Да		ЕФРР		Н/П
---	------------------------------	----	--	------	--	-----

* Информацията в тази таблица ще служи като техническа основа за предварително попълване на други полета и таблици в образеца в електронен вид. Не е приложимо към ЕФМДР.

2.1 Наименование на приоритета:

Устойчиво развитие на българската научна и иновационна екосистема

[300] (повтаря се за всеки приоритет)

☒ Това е приоритет, насочен към съответните специфични за всяка държава препоръки
☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☒ Това е приоритет, насочен към иновативни дейности
☐ Това е приоритет, насочен към материални лишения**

* Таблица, приложима за приоритетите на ЕСФ +.

** Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.2

2.1.1. Специфична цел⁵: СЦ 1 (i) засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на въвеждането на модерни технологии

(„Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР) — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

2.1.1.1 Намеса на фондове

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), i) iii) iv) v) vi);

Съответни видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [8 000]

Приоритетно направление 1: Развитие на ключови звена на екосистемата

Основна цел на интервенциите в това приоритетно направление е изграждане и развитие на национална научно-изследователска и иновационна екосистема, способстваща за възникването и развитието на пълноценни партньорства на научно-изследователските организации и университетите с индустрията и предприятията на територията на цялата страна в полза на икономическото развитие.

Изграждането на тази екосистема използва за отправна точка разумното и оптимално развитие на вече изградения и наличен научно-изследователски и иновационен потенциал (инфраструктура, оборудване, знания, човешки капитал).

⁵ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ +.

Доизграждането, модернизирането и изграждането на липсващите звена от инфраструктурата ще бъде основано на пътна карта за развитие на екосистемата. Стратегическият план на инвестициите в тази сфера стъпва на картирането, разработено при подготовката на Националната пътна карта за научна инфраструктура и нейната актуализация и има за цел да открие отделните налични звена и елементи на националната екосистема и да детайлизира техния индивидуален потенциал, капацитет за развитие и нужди от финансиране спрямо нивата на технологична готовност (изграждане на нови мощности, апаратура, дигитализация, консумативи, човешки потенциал).

Към този анализ ще бъде приложено и секторното и регионално приоритизиране и фокусиране, заложено в новата Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2021- 2027 г. (ИСИС) и синхронизирано с основните насоки за развитие на индустриите и предприятията на регионално ниво, определени в Националната стратегия за развитие на МСП 2021-2027 г.

На базата на това картиране Държавната агенция за научни изследвания и иновации ще определи и мястото и ролята на всяко едно от звената в екосистемата и прогнозираният принос към изпълнението на целите и задачите на ИСИС по тематични области на специализация и развитието на националната екосистема.

Важна част от ефективността и качеството на предвидената подкрепа е системата за оценка на проектните предложения и доверието в нейната независимост, експертност и безпристрастност. За целта ще бъде разработена методика за привличане и подбор на пул от високо квалифицирани и подбрани спрямо ясно дефинирани критерии и изисквания външни международни експерти, които да гарантират необходимото качество на оценителния процес. Подготовката на самия оценителен процес ще бъде основана на международно признати стандарти и изисквания.

Основните интервенции включват подкрепа за:

- **Доизграждане и осигуряване на предпоставки за устойчиво развитие и натоварване на съществуващата научно-изследователска и иновационна инфраструктура в полза на обществото, бизнеса и индустрията.**

Основните интервенции са:

- **Развитие на изградените в периода 2014-2020 г. центрове за върхови постижения и центрoвете за компетентност.** Финансирането се предоставя на програмно проектен принцип, като за изходна база ще бъдат използвани препоръките на Съвместния изследователски център (JRC), приносът към изпълнението на целите и приоритетите на ИСИС и пътната карта за развитие на научно-изследователската и иновационна екосистема. Ще бъдат подкрепени дейности за оптимално натоварване на вече изградените мощности и капацитет на центрoвете, дейности по разработване и внедряване на знания и разработки в индустрията, мерки за доразвиване на човешкия капацитет, подкрепа за интернационализация на дейността, както и нужното допълнително оборудване, модернизиране и разширяване на вече изградената инфраструктурата. В основата на оценката на проектите ще бъде ефективността и обосноваването на предвидените дейности и разходи спрямо целите и задачите на съответния център.

- **Развитие на други ключови звена от научно-изследователската и иновационна екосистема.** Подкрепата обхваща развитие на инфраструктурни обекти извън центровете за компетентност и върхови постижения, които попадат в обхвата на политиките, залегнали в ИСИС и са идентифицирани като ключови за развитие на националната екосистема в пътната карта - изследователски инфраструктури, лабораторни комплекси, в това число такива, които не са включени в Националната пътна карта за изследователска инфраструктура. Звената ще кандидатстват за подкрепа с програми за развитие и бизнес план, включващи конкретни задачи, свързани с икономиката и обществото и принос към изпълнението на ИСИС. Средствата ще се са обвързани с постигане на ключови резултати. Финансирани ще бъдат дейности, свързани с развитие на капацитета на тези звена (човешки, технически, инвестиционен) - обоснована нужда от оборудване и модернизиране, въвеждане на бизнес модели за осигуряване на бъдещо устойчиво функциониране, създаване на механизми за достъп от страна на бизнеса, конкретни ангажименти, свързани с развитието на индустрията на регионално или национално ниво, дейности по интернационализация и други.
- **Създаване на липсващи звена от регионалната научно-изследователската и иновационна екосистема** в съответствие с националната политика и регионалната специализация – например регионални иновационни центрове, прилежаща изследователска инфраструктура към индустриалните паркове. Подкрепата ще бъде реализирана чрез подхода интегрирани териториални инвестиции и ще осигури финансиране за тяхното изграждане след задълбочено изследване на нуждата от подобна подкрепа. Финансирането ще бъде предоставено на базата на стратегия за развитие, включваща принос към ИСИС и развитието на индустрията на съответния регион. Дейностите ще включват инвестиции в инфраструктура и оборудване, развитие на капацитет, привличане на учени и таланти, съвместни проекти с други звена от екосистемата и др.
- **Осигуряване на проектно-програмно финансиране за развитие на модела на функциониране на подкрепените научно-изследователските и иновационни звена.** Финансирането ще бъде предоставено на база на заключенията и препоръките на Съвместния изследователски център (JRC). Ще се търси осигуряване на средства за пълния цикъл на разработване и внедряване на конкретни научни разработки с ясно дефиниран икономически и/или обществен ефект чрез обезпечаване на необходимия научен капацитет, оборудване, консумативи, възможностите за тяхното превръщане в иновации, трансфер на технологии и тяхната комерсиализация.
- **Изграждане на свързаност** чрез създаване на дигитални платформи за сътрудничество между основните участници в екосистемата за обмен на знания и информация; включване в международни мрежи за обмен на знания, практики и технологии; продължаване на дейностите по развитие на наличните е-инфраструктури с хоризонтално значение и дигитализация на услугите на научните центрове и научните инфраструктури;
- **Насърчаване на пазарната ориентация и бизнес уменията** в публичните висши училища и научни организации, провеждащи научни изследвания. Интервенциите в тази сфера ще бъдат насочени към устойчиво развитие на

капацитета за бизнес планиране, управление на научната инфраструктура и развитие на връзката с бизнеса за достъп и споделено използване на капацитета, въвеждането на елементи на оценка и наблюдение на ефективността и приноса на съответните организации към развитието на научно-изследователската екосистема и сферата, в която оперират.

Приоритетно направление 2: Технологичен трансфер и комерсиализация

Основна цел на интервенциите в това приоритетно направление е осигуряване на подкрепа за изграждане на функционираща система за технологичен и иновационен трансфер, която да подпомогне процеса на пазарна реализация на резултатите от научните изследвания и иновациите в индустрията.

Основните интервенции са:

- **Партньорства за трансфер на технологии и знания (научните звена, индустрията, държавната, местната власт)** в тематични области на интелигентна специализация на регионално и национално ниво. Ще бъде осигурена подкрепа за създаване на нов модел на партньорства за технологичен трансфер, който ползва за основа успешни европейски модели, отчита работещите национални практики и осигурява баланс между: (1) резултатно ориентирано финансиране на научните изследвания; (2) приносът на индустрията при формиране на научно-изследователския дневен ред; (3) съответствие между предлагането на знания и технологии и тяхното търсене от страна на бизнеса и обществото; (4) съответствие на финансовите и нефинансови стимули и (5) новата рамка за интелектуалните права и технологичния трансфер. Ефективността на трансфера за целите на развитието на индустрията, производителността и икономиката в определените на регионално ниво области на интелигентна специализация ще бъде в основата на преценката за стойността на един проект;
- **Подкрепа за свързващи звена** - новосъздаващи се и съществуващи офиси за технологичен трансфер към висшите училища и други структури, изпълняващи посредническа функция в процеса на разпространение на информация и технологичен трансфер. Ще бъдат подкрепени дейности за подкрепа за тяхното устойчиво функциониране, увеличаване на броя на експертите (където е необходимо), осигуряване на възможности за обучения и специализации във водещи европейски офиси за технологичен трансфер, разширяване на портфолиото от предоставяни услуги, дигитализиране на дейността и др;
- **Свързване в мрежа** на звената с функции в технологичен трансфер и улесняване на взаимодействието с другите звена от екосистемата, **надграждане на он-лайн платформата** за публикуване на резултати от научни изследвания с приложен потенциал, създадени от научните организации и висшите училища и трансфера на нови и усъвършенствани технологични решения по сектори и индустрии, улесняващ връзката на предприятията с тези звена; **създаване и развитие на мрежа от експерти по трансфер на технологии**, която осигурява възможност за възползване на предприятията и индустрията от експертни консултации в тази сфера на регионално и национално ниво;
- **Подкрепа за технологични и интензивни на знания spin-offs.** Интервенциите допълват мерките, заложи в Националния план за възстановяване и

устойчивост за създаване на мрежа от изследователски университети и развитието на регионалната икономиката на страната. Подкрепата ще бъде предоставяна чрез финансов инструмент за трансфер и комерсиализация на технологии който ще включва продукти и услуги както за ранния етап на развитие на spin-off компаниите, така и инструменти в подкрепа на техните планове за комерсиализация на разработените технологии.

- **Стимулиране създаването и развитието на индустриални стартап системи, насочени към разгръщане високи нива на НИРД.** Целта на подкрепата е стимулиране за разгръщане и акселерация на стартап компании около развити индустрии и клъстери, за високоефективно споделяне на ползите в НИРД областта и в полза на икономическото развитие на сектора и регионите в страната.
- **Подкрепа за мобилност на изследователи, академичен персонал, докторанти и студенти между научноизследователските организации, висшите училища и бизнеса.** Ще бъдат подкрепени програми за мобилност за работа по конкретни практически ориентирани задачив тематични области на ИСИС, с ефект върху повишаване на капацитета за технологичен трансфер на научните организации и за развитие на иновационния и технологичен потенциал на съответното предприятие. Целта на подкрепата е да бъде скъсен пътят на знанието от научната сфера към индустриалната и намирането на гъвкави и неопосредствени механизми за устойчивост на това партньорство.
- **Подобряване на капацитета за прилагане на правилата за защита на интелектуалната собственост.** Подкрепата в рамките на тази интервенция ще бъде в изпълнение на нова национална рамка на политиката за защита на интелектуалната собственост и права. Основните дейности, които ще бъдат финансирани са за: развитие на капацитет в сферата на защита на интелектуална собственост и комерсиализация на предприятията, научните организации и висши училища и патентна активност на европейско ниво; подкрепа на научни колективи за защита на интелектуална собственост, вкл. чрез осигуряване на средства за подготовка и заявяване на патенти и други форми на интелектуална собственост (разходи за такси, адвокати и други присъщи разходи) до тяхната защита; въвеждането на нови модели и форми за развитие и защита на интелектуалната собственост и повишаване на ефективността на услугите,, предоставени от Патентно ведомство, сътрудничество с Европейското патентно ведомство по отношение на политиката в тази сфера.

Приоритетно направление 3: Европейска интеграция и интернационализация

- **Увеличаване на дела на участие на страната в Рамковата програма на ЕС „Хоризонт Европа“ чрез осигуряване на набор от мерки за подкрепа:**
  - **Укрепване на националната координационна мрежа по РП „Хоризонт Европа“** чрез въвеждане на допълнителни промоционални дейности и разширяване на обхвата и ефективността на предоставяните информационни услуги. Дейностите ще включват: назначаване на експерти в областта на европейските политики, мрежи и рамкови програми за подкрепа в областта на науката, технологиите и иновациите, включване в обучения и специализации, провеждане на мисии в европейски университети с цел сключване на

партньорства и трансфер на знания, подготовка на казуси и добри практики на основата на националния и европейския опит, подготовка на насоки и информационни материали и др.;

- **Създаване на цифрова платформа (национален информационен и колаборационен портал) България в Хоризонт Европа** за обмен на информация по всички настоящи и бъдещи конкурси на Програмата, внедряване и поддръжка на база данни за всички български бенефициенти, портал за представяне на технологии и намиране на партньорства за бъдещи покани за проектни предложения, портал за комуникация и взаимодействие между различните заинтересовани страни, достъп до експертна подкрепа при подготовка, изпълнение и отчитане на проекти, портал за комуникиране на публични проектни резултати; **Разработване на национален механизъм за участие в мисиите на РП „Хоризонт Европа“**, популяризиране и трансфериране на резултатите от тези участия, вкл. дейности за популяризиране на постиженията на български учени с особени заслуги в приоритетните мисии на „Хоризонт Европа“;
- **Допълващо финансиране за проекти, получили „Печат за високи постижения“** от Европейския съвет по иновациите в тематичните области на ИСИС. Подкрепата допълва инвестициите заложи в тази сфера в Националния план за възстановяване и устойчивост.
- **Осигуряване на национално съфинансиране за участие на български колективи в партньорства**, в международни събития и срещи за намиране на партньорства и/или срещи на консорциуми за подготовка на проектни предложения в рамките на програма Хоризонт Европа в тематичните области на ИСИС.
- **Засилване на интеграцията и ефективно участие на българските научни организации и иновативни предприятия** в европейски и глобални мрежи и програми за научноизследователска и развойна дейност:
  - **Засилване на сътрудничеството** с Европейския институт за иновации и технологии, Европейския съвет за иновации;
  - **Финансиране на участие** в европейски партньорства за съвместни научни изследвания, трансфер на ноу-хау и други съвместни инициативи, покриване на членски вноски в съответните европейски и/или глобални мрежи.

Синергия и допълване с други програми и инструменти

Комплексният подход към устойчиво развитие на научните изследвания, иновациите и дигитализацията предвижда Програмата да осигури ключова допълняемост и синергия със стратегически документи и програми за развитие на научните изследвания, образованието, икономиката и дигитализацията на национално и европейско ниво.

Програма за иновации и конкурентоспособност в предприятията 2021- 2027 г. (ПИКП)

Водещият подход при осигуряване на допълване и координация с Програмата за конкурентоспособност и иновации в предприятията и програмата за образование е

максимизиране на приноса към интелигентната трансформация на българската икономика.

Фокусът на Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация е добавената стойност от съвместната дейност на изследователските звена, бизнеса и другите елементи на екосистемата в полза на отворените иновации и споделеното използване на резултатите от научната дейност и иновациите.

Програмата за иновации и конкурентоспособност на предприятията ще допринесе като отговори на нуждите на отделните икономически оператори за повишаване на тяхната конкурентоспособност и растеж чрез разработване на вътрешни иновации и въвеждане на нови услуги, решения и продукти.

Ще бъдат приложени координирани и интегрирани мерки по отношение на бъдещото развитие на индустриалните паркове и клъстери, като настоящата програма ще се съсредоточи приоритетно върху подкрепата на ключови научни и иновационни инфраструктури в рамките на индустриалните паркове и подкрепа на сътрудничества на научните звена с иновационни клъстери като носител на отворен тип иновационен модел.

По отношение на интервенциите за защита правата по индустриална собственост ПКИП осигурява подкрепа и съдействие за практическо реализиране на процеса по защита на правата по индустриална собственост на ниво отделно предприятие.

Програма образование 2021-2027 г. (ПО)

Инвестициите в рамките на Програмата са в синхрон с усилията по Програмата за образование за модернизиране на програмите на висшето образование и развитието на компетентности и умения, въвеждане на дуално образование и професионално ориентиране на студентите, с което ще се осигури запазване на научно-изследователската и иновационна система с висококвалифицирани кадри.

Програмата за образование ще насърчи научната дейност на студентите и докторантите, чрез организиране на конкурсни сесии за научни проекти, в които водещи са студенти и докторанти и чрез осигуряване на специализации за студенти и докторанти във висши училища, научни центрове и организации, предприятия и работодатели в страната и чужбина, както и стипендии за научни постижения.

Ще бъде подкрепено и продължаващото обучение на академичния състав във висшите учебни заведения и обучение на преподаватели, докторанти, постдокторанти, специализанти, изследователи и учени, чрез краткосрочни специализации в страната и чужбина, както и участие в специализирани международни форуми и стимулиране на постдокторантски програми за повишаване на квалификацията, които да се осъществяват във водещи в научно отношение висши училища и научни центрове и организации.

Други национални и европейски програми и инструменти

Инвестициите по Програмата за модернизиране и оборудване на научноизследователските обекти и интернационализация са допълващи по отношение на публичните средства за изграждането на качествена и производителна научна инфраструктура, както и разширяване на международното сътрудничество чрез участие в тематични проекти и мрежи.

Възможностите, които Рамковата програма за научни изследвания и иновации на Европейския съюз предоставя на българските академични и научни организации допринасят за ангажирането на български университети, научни инфраструктури и иноватори в мащабни международни проекти и сътрудничество с водещи европейски организации за постигане на измерими резултати в процеса на развитие на европейския научен капацитет и повишаване на конкурентоспособността на европейската икономика.

Освен възможностите за обмен на учени и специалисти по Рамковата програма за научни изследвания и иновации на Европейския съюз по програма „Мария Кюри“, утвърдени и успешни програми като COST и Еразъм+ предлагат възможности за студенти и специалисти да се развиват професионално и да си сътрудничат със свои чуждестранни колеги, допълвайки възможностите и подкрепата предоставени от Националните научни програми.

Национален план за възстановяване и устойчивост

Частта „Научни изследвания и иновации“ на приоритета „Иновативна България“ на Националния план за възстановяване и устойчивост предвижда инвестиции организирани в три стълба:

Първи стълб: създаване на мрежа от изследователски университети, целящо изграждането на цялостна система във висшите училища за разработване и трансфер на знания включващ университет, стартиращи иновационни компании, spin offs и spin outs с ясно поет партньорски ангажимент, съпътствано от ясно изразени стимули за развитие на практически насочени и обвързани с нуждите на бизнеса докторски програми, с кариерен фокус и с пряка насоченост към комерсиализация на резултатите от научната и развойна дейност.

Вторият стълб, включва подкрепа за разширяване на участието на България в Рамковата програма „Хоризонт Европа“ 2021-2027 чрез реализиране на синергии от три инициативи на национално ниво. Първата инициатива е свързана с осигуряване на национално съфинансиране на българското участие в Европейските научноизследователски и иновационни партньорства в сферата на здравето, цифровите технологии, индустрията, климата, енергетиката, мобилността, храните, биоикономиката, земеделието, околната среда, хоризонталните партньорства и други приоритетни направления. Втората и трета инициатива предвиждат изпълнение на механизма „Печат за върхови постижения“ за български бенефициенти по Европейския съвет по иновациите (European Innovation Council) в рамките на двата му инструмента – „Изследвач“ (Pathfinder) и „Ускорител“ (Accelerator) и компонента „Разширяване и укрепване на европейското научноизследователско пространство“ на „Хоризонт Европа“, и по-специфично на мерките „Изграждане на връзки (Туининг)“ (Twinning) и „Катедри на ЕНП“ (ERA Chairs).

Третият стълб предвижда подкрепа за създаване на цифрови иновационни хъбове на регионален принцип.

Предвидените инвестиции в първите две направления допълват предвидената в Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация 2021- 2027 подкрепа за изграждане и развитие на национална научно-изследователска и иновационна екосистема. Изследователските университети са едно от липсващите звена в нея, отсъствието на което пречи за нейното пълноценно

развитие. Програмата предвижда инвестиции в пълноценно използване и развитие на съществуващите звена от нея и създаване на липсващите такива, ясен фокус върху изграждането на устойчиви партньорства с бизнеса, трансфер на технологии и интелектуални права. Неизменна част от инвестициите са стимулите за развитие на човешкият потенциал чрез участието в съвместни програми с индустрията и интернационализация на резултатите от научноизследователската и развойна дейност, както чрез допълваща подкрепа за засилване на участието на страната в Хоризонт Европа, така и чрез създаване на необходимите предпоставки и развитие за пълноценно участие в Европейското изследователско и иновационно пространство. В допълнение, ПНИИДИТ ще финансира онази част от проектите получили печат за върхови постижения, които надхвърлят периода на реализация на Планът за възстановяване и устойчивост.

Инвестициите в третото направление за цифрови иновационни хъбове, допълват: програмата на ЕК за изграждане на Европейски цифрови иновационни хъбове; инвестициите в развитие на националната научноизследователска и иновационна екосистема, предвидени по ПНИИДИТ 2021-2027 г.; и интервенциите насочени към дигитализация на предприятията, предвидени в Програмата за иновации и конкурентоспособност на предприятията 2021- 2027. Инвестициите в цифрови иновационни хъбове се явяват мост към бъдещото развитие на научноизследователската и иновационна инфраструктура, измествайки фокуса от физическата към цифровата среда на нейното развитие, създавайки още по-пряка и гъвкава връзка с бизнеса и индустрията.

Списък на планираните операции от стратегическо значение - член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [2 000]

Основни целеви групи — член 17, параграф 3, буква г), подточка iii):

Текстово поле [1 000]

Основни целеви групи:

Научно-изследователски организации, висши училища, предприятия, иновационни клъстери, офиси за технологичен трансфер, индустриални паркове, консорциуми, ведомства и институции в сферата на научните изследвания и иновациите и закрилата на индустриалната и интелектуална собственост..

Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv)

Текстово поле [2 000]

Териториалният подход на инвестициите, заложен в Интегрираните стратегии за териториално развитие, ще бъде съчетан със стратегическия подход, заложен в пътната карта за развитие на националната научно-изследователска и иновационна система.

Мерките, които се предвижда да бъдат реализирани чрез подхода ИТИ, са свързани с

изграждане на липсващи звена от регионалната иновационна и научно-изследователска екосистема. Подкрепата ще бъде предоставена за изграждане и развитие на регионални иновационни центрове и други научноизследователски и иновационни инфраструктури с акцент върху ускоряване на икономическия растеж и конкурентоспособност на съответния район и политиката за развитие на индустриалните паркове.

В рамките на подхода ИТИ посочените мерки ще бъдат комбинирани с интервенциите на регионално ниво по останалите кохезионни програми, свързани с подпомагане на растежа и конкурентоспособността на предприятията в индустриалните паркове, бизнес инфраструктурата, образователните и социални мерки, свързани с икономическото развитие.

Междурегионални и транснационални видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка v):

Текстово поле [2 000]

Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 17, параграф 3, буква г), подточка vi)

Текстово поле [1 000]

На база на резултатите от предварителната оценка за прилагане на финансови инструменти по Програмата.

Инструментите ще бъдат структурирани и прилагани, като се ползва натрупания опит и капацитет за прилагането на финансови инструменти по оперативните програми от периода 2014-2020 на специално създадения Фонд на Фондовете в страната.

2.1.1.2 Показатели⁶

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), ii)

Таблица 2: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел (загост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМД Р)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)

⁶ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

ПІ	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 05	Стартиращи предприятия, които получават подкрепа	Предприятия		28
ПІ	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCO 05	Стартиращи предприятия, които получават подкрепа	Предприятия		18
ПІ	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 06	Изследователи, работещи в подкрепяни обекти за научни изследвания	Годишен еквивалент на пълно работно време		224
ПІ	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCO 06	Изследователи, работещи в подкрепяни обекти за научни изследвания	Годишен еквивалент на пълно работно време		46
ПІ	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 07	Научноизследователски институции, участващи в съвместни проекти за научни изследвания	Научноизследователски институции		25
ПІ	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCO 07	Научноизследователски институции, участващи в съвместни проекти за научни изследвания	Научноизследователски институции		26
ПІ	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 08	Номинална стойност на оборудването за научни изследвания и иновации	Евро		65 557 337
ПІ	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCO 08	Номинална стойност на оборудването за научни	Евро		16 637 821

					изследвания и иновации			
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 10	Предприятия, които си сътрудничат с научноизследователски институции	Предприятия		135
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCO 10	Предприятия, които си сътрудничат с научноизследователски институции	Предприятия		92

Таблица 3: Показатели за резултатите

Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базова сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCR1 02	Научноизследователски работни места, създадени и в подкрепяните структури	Годишен еквивалент на пълно работно време	0	2021	149		
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCR1 02	Научноизследователски работни места, създадени и в подкрепяните структури	Годишен еквивалент на пълно работно време	0	2021	31		

П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCR 06	Подаден и заявки за патент	Заявки за патент	0	2021	28		
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCR 06	Подаден и заявки за патент	Заявки за патент	0	2021	21		
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	По-слабо развити	RCR 08	Публикации от подкрепените проекти	Публикации	0	2021	130		
П1	СЦ 1 (i)	ЕФРР	Преход	RCR 08	Публикации от подкрепените проекти	Публикации	0	2021	110		

2.1.1.3 Индикативно разпределение на програмните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията⁷ (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), vii)

Таблица 4: Измерение 1 – Област на интервенция					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

Таблица 5: Измерение 2 – Форма на финансиране					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

Таблица 6: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

Таблица 7: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+					

⁷ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

2.1.2 Специфична цел за преодоляване на материалните лишения

Позоваване: Член 17, параграф 3; POP

Вид помощ

Текстово поле [2 000 знака]

Основни целеви групи

Текстово поле [2 000 знака]

Декриптиране на национални или регионални схеми за подпомагане

Текстово поле [2 000 знака]

Критерии за подбор на операциите⁸

Текстово поле [4 000 знака]

⁸ Само за програми, ограничени до специфична цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ + .

2.2 Наименование на приоритета:

Цифрова трансформация на публичния сектор

[300] (повтаря се за всеки приоритет)

☒ Това е приоритет, насочен към съответните специфични за всяка държава препоръки
☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към иновативни дейности
☐ Това е приоритет, насочен към материални лишения**

* Таблица, приложима за приоритетите на ЕСФ +.

** Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.2

2.2.1. Специфична цел⁹: СЦ 2 (ii) усвояване на ползите от цифровизация на гражданите, дружествата и правителствата

(„Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР) — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

2.2.1.1 Намеса на фондове

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), i) iii) iv) v) vi);

Съответни видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [8 000]

Приоритетно направление 1: Данните, като ключов капитал на обществото

Данните са в основата на цифровата трансформация и ключов капитал за обществото. Те имат потенциала да се превърнат в двигател на икономическото развитие и основен фактор за развитие на иновативни бизнес решения. По тази причина, фокусът в рамките на приоритета ще бъде поставен върху осигуряването на свободен и сигурен достъп до големи бази от качествени данни, като същевременно ще се инвестира в стандарти, средства и инструменти за тяхното използване и преизползване.

В рамките на приоритета ще бъде осигурена подкрепа за следните мерки:

- повишаване на оперативната съвместимост и качеството на данните в публичния сектор и бизнеса, в т.ч. чрез разработване на оперативно съвместими модели на данни и модели на свързани данни, които са от ключово значение за развитието на обществото в цифрова среда;
- предоставяне на информация от публични сектор – разширяване на обема и подобряване на качеството на отворените и пространствените данни в машинно-четим формат с цел преизползването им от бизнеса, научната

⁹ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ +.

общност и гражданите за създаване на иновативни услуги и продукти и добавяне на стойност за икономиката и обществото;

- изграждане на нови модели на взаимодействие и споделяне на данни между гражданите, бизнеса и администрацията в дигитална среда, както и развитие на съществуващи такива релевантни решения - трансформация на моделите, разширяване на каналите и осигуряване на необходимите централизиранни, аналитични и интелигентни технологични решения за обезпечаване на взаимодействието между цифровата администрация и обществото в дигитална среда;
- прилагане на съвременни решения като: математически модели за прогнозиране и оценка на обстановката; експертни системи и системи с изкуствен интелект за подпомагане вземането на решения; системи за координирано планиране и др.;
- развитие на технологични средства за сигурно съхранение и обработка на персонални и публични данни и предоставянето им за ползване от гражданите, бизнеса и администрацията;
- създаване на аналитични и интелигентни инструменти за обработка на големи масиви от данни и оптимизация на процеси - разширяване на функционалните възможности и осъвременяване на технологичните средства на хоризонталните и централизираните системи на електронното управление, в това число разработване и внедряване на съвременни инструменти за последващо агрегиране на данни, анализиране на големи информационни масиви, оптимизация на процеси, изкуствен интелект, машинно обучение, Интернет на нещата, виртуална и добавена реалност, вкл. чрез използване на възможностите на създадените в рамките на програмен период 2014-2020 г. центрове за върхови постижения, центрове за компетентност и София Тех Парк;
- изграждане на централизирана инфраструктура и технологични инструменти за деперсонализиране на чувствителни данни и създаване на условия за преизползването им от гражданите и бизнеса, с оглед изграждане на сигурни връзки и ограничаване на възможностите за неправомерен достъп и повишаване на доверието на гражданите и бизнеса при взаимодействие в дигитална среда;
- развитие на модели и интелигентни технологични решения за предоставяне на проактивни и иновативни услуги и реализация на ключови услуги от типа „епизоди от живота/бизнеса“;
- развитие на системи и иновации в е-управление по ключови области на политики (е-здравеопазване; е-осигуряване; е-финанси и др.);

- развитие на трансграничните услуги за улесняване на трансграничното използване на данни в съответствие с изискванията на европейското законодателство и инициативите на европейско ниво;
- развитие на надеждна, функционална и достъпна облачна инфраструктура и облачни услуги (Инфраструктура като услуга (IaaS), Платформа като услуга (PaaS) и Софтуер като услуга (SaaS));
- интеграция с други публични облаци и Европейска облачна инфраструктура за използване на налични високотехнологични продукти и услуги;
- провеждане на широкомащабни информационни и образователни кампании за насърчаване на културата за споделяне на данни и повишаване ползването на електронните публични услуги;

Приоритетно направление 2: Киберсигурност

Киберсигурността е пряко свързана с осигуряване на надеждност, сигурност и непрекъсваемост на системите на електронното управление, а оттам – с повишаване на доверието на потребителите в електронните услуги и като цяло в цифровите технологии. Затова тя трябва да се разглежда като ключов елемент от дигиталната трансформация и основна предпоставка за нейния успех. В тази връзка, в рамките на приоритета са предвидени редица действия за изграждане на национална екосистема за киберсигурност чрез укрепване на капацитета на националния и секторните екипи за реагиране при инциденти с компютърната сигурност (CERTs) с необходимия инструментариум и средства за мониторинг и реакция, както и чрез изграждане на партньорска среда за взаимодействие и координация при киберинциденти и кризи. Мерките включват и киберзащита на критичните информационни ресурси и инфраструктура, и изграждането на устойчиви навици за киберхигиена на организационно и индивидуално ниво. Мерките са насочени към достигането на средно за ЕС ниво на киберсигурност с цел пълна интеграция на България в европейската екосистема за киберсигурност и пълноценно участие, като партньор в съответните структури на ЕС на техническо, оперативно и стратегическо ниво.

В областта на мрежовата и информационна сигурност като част от националната система за киберсигурност, се предвижда подкрепа за:

- укрепване на капацитета на националния и на секторните екипи за реагиране при компютърни инциденти на национално и на секторно ниво и съответните оперативни центрове за киберсигурност чрез изграждане и интегриране на инструментариум за мониторинг на киберпространството, анализ на събития и потоци от данни както и координирана реакция на кибер инциденти;
- подпомагане на административните органи, операторите на съществени услуги и доставчиците на цифрови услуги за повишаване нивото на тяхната мрежова и информационна сигурност чрез секторен подход, базиран на капацитета и компетентностите на националните компетентни органи в ключовите сектори като енергетика, транспорт, околна среда, и др. съгласно изискванията и

препоръките на координираните от ЕК групи за сътрудничество в областта на мрежовата и информационната сигурност;

- надграждане на системи за киберзащита на споделените информационни ресурси и интегрирането им в националната екосистема за киберсигурност;
- подпомагане на организациите от публичния сектор за защита на крайни станции чрез централизираните системи и решения за поведенчески анализ;
- развитие на експертни и технически умения и компетентности под формата на специализирани обучения и кибер учения близки до реалността;
- изграждане на национален капацитет за изпълняване задълженията на Национален орган за сертифициране на киберсигурността, включително изграждане на експертиза в сферата на сертификацията и стандартизацията;
- разработване на система за анализ на риска по отношение на киберсигурността за организации и техните информационни ресурси;
- изграждане на национална електронна платформа за симулации на събития и инциденти в киберпространството;
- изграждане на автоматизирана среда за споделяне на информация за уязвимости с български и международни партньори;
- развитие на колаборативна среда за повишаване на партньорското доверие и сътрудничество в областта на киберсигурността на национално ниво;
- изграждане на устойчиви навици за киберхигиена на индивидуално и организационно ниво, налагане принципите на кибер етиката и повишаване на осведомеността чрез разработване и разпространение на информационни материали и организиране на широкомащабни информационни кампании.

Синергия и допълване с други програми и инструменти

Предвидените в Програмата интервенции за дигитална трансформация на публичния сектор са част от националната стратегия за дигитална трансформация и допълват интервенциите заложи в другите програми съфинансирани от Европейските фондове и предвиденото по REACT и Националният план за възстановяване и устойчивост на страната.

Програмата за иновации и конкурентоспособност на предприятията 2021-2027 г. (ПКИП) осигурява целенасочена подкрепа за повишаване нивото на цифровизиране на предприятията и предвижда интервенции за дигитализацията на малките и средните предприятия, като мерките за големи предприятия в тази сфера са заложи в Националният план за възстановяване и устойчивост.

Мерките за цифрова трансформация на училищното образование в неговата цялост са заложи в **Програмата за образование 2021- 2027 г.** Ще бъдат подкрепени както дейности, свързани с техническото обезпечаване на процеса на дигитализация (надграждане на облачната среда в системата на образованието, въвеждане на специализирани софтуерни решения, цифровизиране на учебното съдържание и др.),

така и дейности, свързани с повишаване на цифровите компетентности и умения на учителите и учениците.

Програмата за развитие на човешките ресурси 2021-2027 (ПРЧР) от своя страна допълва усилията на ПНИИДИТ за изграждане на благоприятна цифрова среда осигурявайки подкрепа за необходимото развитие на цифрови умения и компетентности в няколко насоки: развитие на цифрови умения на работещите в социалните предприятия и специалистите, осъществяващи социални дейности; обучение в дигитални умения, като част от компетентностите свързани с бъдещето на труда; фокус върху общите и специфичните дигитални умения и компетентности по отношение на пазара на труда и програмите за учене през целият живот; обучения за придобиване на базови дигитални умения за ползване на социални услуги и установени местни потребности.

Инвестициите заложи в **Националния план за възстановяване и устойчивост** са насочени към изграждането на модерна и сигурна цифрова инфраструктура, преодоляване на териториалните дисбаланси, свързани с разпространението на широколентовия достъп и дигитализация на информационните масиви на администрацията, като възможност за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата. Подобрената среда за пренос на данни, както и цифрова свързаност и висока защита на публичните институции, администрации и потребители, ще позволят адекватно осъществяване на предвидените по Кохезионната политика мерки за повишаване на оперативната съвместимост и качеството на данните в публичния сектор и обезпечаване на високо ниво на киберсигурност. Дигитализацията на хартиените масиви в администрацията, предвидена в Националния план за възстановяване и устойчивост, е основа за мерките по ПНИИДИТ за осигуряване на свободен и сигурен достъп до големи бази от качествени данни и разработване на стандарти, средства и инструменти за тяхното използване и преизползване.

Списък на планираните операции от стратегическо значение - член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [2 000]

Основни целеви групи — член 17, параграф 3, буква г), подточка iii):

Текстово поле [1 000]

Основни целеви групи:

Структури на държавната администрация на всички нива и нейните служители; граждани; бизнес.

Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv)

Текстово поле [2 000]

Междурегионални и транснационални видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка v):

Текстово поле [2 000]

Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 17, параграф 3, буква г), подточка vi)

Текстово поле [1 000]

2.2.1.2 Показатели¹⁰

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), ii)

Таблица 2: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П2	СЦ 2 (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход	RCO 13	Value of digital services and products developed for enterprises	евро	6 400 000	64 000 000
П2	СЦ 2 (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход	RCO 14	Public institutions supported to develop digital services and applications	брой	45	150
П2	СЦ 2 (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Нови облачни услуги, предоставяни на администрацията	брой	3	20
П2	СЦ 2 (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Разработени модели на оперативно съвместими данни	брой	25	120
П2	СЦ 2 (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Събития и кампании за повишаване на информираността и насърчаване на предоставянето и ползването на електронните услуги	брой	6	20

¹⁰ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

<i>П2</i>	<i>СЦ 2 (ii)</i>	<i>ЕФРР</i>	<i>По-слабо развити Преход</i>		<i>Крайни станции защитени чрез централизирана интегрирана система за мониторинг и киберзащита</i>	<i>брой</i>	300	2 000
<i>П2</i>	<i>СЦ 2 (ii)</i>	<i>ЕФРР</i>	<i>По-слабо развити Преход</i>		<i>Информационни кампании в страната за повишаване на киберхигиената</i>	<i>брой</i>	3	7
<i>П2</i>	<i>СЦ 2 (ii)</i>	<i>ЕФРР</i>	<i>По-слабо развити преход</i>		<i>Проекти за подпомагане на Националния орган за сертифициране на киберсигурността</i>	<i>брой</i>	1	2
<i>П2</i>	<i>СЦ 2 (ii)</i>	<i>ЕФРР</i>	<i>По-слабо развити преход</i>		<i>Подкрепени НКО</i>	<i>брой</i>	1	5
<i>П2</i>	<i>СЦ 2 (ii)</i>	<i>ЕФРР</i>	<i>По-слабо развити преход</i>		<i>Обучени лица, изпълняващи функции, свързани с мрежовата и информационна сигурност</i>	<i>брой</i>	200	1 800

Таблица 3: Показатели за резултатите

Приоритет	Специфична цел (заемост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базова сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П2	СЦ 2 (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход	RCR 11	Users of new public digital services and applications	<i>брой</i>	0	2020	20 000 000	ЕПДЕА У	
П2	СЦ 2 (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Въведени сертифициционни схеми по Европейския механизъм за сертифициране в областта на киберсигурността	<i>брой</i>	0	2020	3	Национален орган за сертифициране	

										на киберси гурност та	
П2	СЦ 2 (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Участници, споделящи информация за уязвимости	брой	0	2020	100	ДАЕУ	
П2	СЦ 2 (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Административни органи, Оператори на съществени услуги (ОСУ) и Доставчици на цифрови услуги (ДЦУ), покриващи минималните изисквания за МИС	%	0	2019	30	ДАЕУ/Н КО	
П2	СЦ 2 (ii)	ЕФРР	По-слабо развити Преход		Административни органи, обхванати от национална система за киберсигурно ст	брой	0	2020	100	ДАЕУ	

2.2.1.3 Индикативно разпределение на програмните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията¹¹ (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), vii)

Таблица 4: Измерение 1 – Област на интервенция					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П2	ЕФРР	По-слабо развити и Преход	(ii) Reaping the benefits of digitisation for citizens, companies and governments	011	

¹¹ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

П2	ЕФРР	По-слабо развити и Преход	(ii) Reaping the benefits of digitisation for citizens, companies and governments	012	
П2	ЕФРР	По-слабо развити и Преход	(ii) Reaping the benefits of digitisation for citizens, companies and governments	013	

Таблица 5: Измерение 2 – Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П2	ЕФРР	По-слабо развити и Преход	(ii) Reaping the benefits of digitisation for citizens, companies and governments	01	264 080 000

Таблица 6: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
П2	ЕФРР	По-слабо развити	(ii) Reaping the benefits of digitisation for citizens, companies and governments	017	

Таблица 7: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

2.2.2 Специфична цел за преодоляване на материалните лишения

Позоваване: Член 17, параграф 3; POP

Вид помощ

Текстово поле [2 000 знака]

Основни целеви групи

Текстово поле [2 000 знака]

Декриптиране на национални или регионални схеми за подпомагане

Текстово поле [2 000 знака]

Критерии за подбор на операциите¹²

Текстово поле [4 000 знака]

2.3. Приоритет за техническа помощ

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква д); Член 29, член 30, член 31, член 89, РОР

Описание на техническата помощ по фиксирани плащания — член 30

Текстово поле [5 000]

1. Повишаване ефективността на Управляващия орган (УО) на Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация 2021-2027 г. (ПНИИДИТ).

Основна цел на подкрепата: Развитие на капацитета на УО чрез прилагането на принципите на добро управление, обмен на добри практики и натрупан национален и европейски опит в областта на програмирането, изпълнението, мониторинга, контрола и оценката на програма.

Търсен резултат: осигуряване на висока нива на професионализъм, мотивираност и ангажираност на служителите на УО в полза на ефективното, ефикасно и резултатно ориентирано изпълнение, наблюдение, оценка и контрол на Програмата.

Конкретните дейности включват:

- Повишаване на ангажираността и мотивацията на служителите на УО чрез прилагане на различни форми на обратна връзка, оценка на резултатите от тяхната работа, организиране и провеждане на периодични проучвания на тяхната удовлетвореност, провеждане на групови мотивационни срещи на екипа и др.;
- Анализ и оценка на потребностите на служителите от УО от обучение, вкл. разработване и изпълнение на програми за обучение. Провеждане на и участие в обучения, работни посещения, семинари, работни срещи, обмяна на опит и добри практики и др. присъствени и дистанционни/ онлайн форми на служителите на УО и други структури, подпомагащи изпълнението на Програмата, с цел осигуряване и поддържане на високи нива на компетентност;

¹² Само за програми, ограничени до специфична цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ + .

- Подпомагане капацитета на УО чрез осигуряване на допълнителна експертиза в сферата на информационните технологии, държавни помощи, юридически услуги, ефективно организиране на работните процеси, опростяване на правилата и минимизиране на административната тежест, услуги, подпомагащи дейностите по изпълнение на Програмата и др.;
- Подкрепа за дейностите за управление и изпълнение на програмата, свързани с наблюдението, контрола, както и оценка на риска, мерки за борба с измамите, нередностите, мерки за превенция на корупцията;
- Набиране, обобщаване и анализ на информация и статистически данни, подготовка на доклади и документи, провеждане на изследвания и осъществяване на други дейности, насочени към подкрепа на изпълнението на функциите на УО;
- Осигуряване на материалната база, техническото оборудване, информационните системи и софтуерните програми, необходими за управление и изпълнение на Програмат;
- Подкрепа за провеждане на вътрешни и външни оценки на изпълнението на Програмата (включително текущи оценки/анализи и проучвания) и ангажиране на външна експертиза за тези цели;
- Осигуряване на външна експертиза, вкл. и подготовка на експертни доклади, анализи, проучвания, изследвания, свързани с управлението и изпълнението на Програмата;
- Подкрепа на процесите на оценка и подбор на проекти (организация на оценителни комисии, привличане и използване на независими (международни и национални) експерти/оценители, притежаващи необходимите технически познания и опит, наемане на експерти, и др.), независими оценки на проекти;
- Възнаграждения, в т.ч. осигуровки, допълнително материално стимулиране и всички други съпътстващи ги разходи съгласно националното законодателство за служителите на УО на Програмата;
- Експертна и техническа подкрепа за подготовка на следващия програмен период;
- Дейности, свързани с обезпечаване на работата на Комитета за наблюдение на ПНИИДИТ 2021-2027 г.; Други дейности, обезпечавачи правилното управление, изпълнение, наблюдение, оценка и контрол на Програмата.
- Обезпечаване на работата на Комитета за наблюдение на ПНИИДИТ 2021-2027 г.;
- Конкретен бенефициент: УО на ПНИИДИТ 2021-2027 г.

2. Подобряване на капацитета на бенефициентите на ПНИИДИТ 2021-2027 г.

Основна цел на подкрепата: подобряване на капацитета на бенефициентите за подготовка и изпълнение на проекти, съфинансирани от Програмата.

Търсен резултат: подобро качество на проектните предложения, улесняване и ускоряване на процеса на тяхната оценка, по-висока ефективност и ефикасност на

тяхното изпълнение и подобряване на преките и непреки резултати от реализирането на отделните проекти.

Основни дейности:

- Организация на и осигуряване на участие в обучения, информационни дни, кръгли маси, практически семинари, работни срещи и други форми за повишаване информираността, знанията и уменията на бенефициентите по Програмата, както и на потенциалните бенефициенти;
- Подкрепа за повишаване капацитета на ключови бенефициенти и партньори чрез подкрепа за организиране и участие в обучения за разработване, управление и осигуряване на устойчивост на проекти по Програмата, за споделяне на опит с други държави членки на ЕС и др;

Конкретен бенефициент: УО на ПНИИДИТ 2021-2027 г.

3. Осигуряване на публичност и прозрачност на изпълнението на ПНИИДИТ 2021-2027 г.

Основна цел: Осигуряване на необходимото ниво на публичност, информираност и разбиране за целите, приоритетите, възможностите за финансиране, постигнатите резултати и ефекти от Програмата, в контекста на националната и европейска политика за насърчаване на научните изследвания и иновации.

Търсен резултат: достъпност, публичност и разпознаваемост на Програмата и резултатите от нея.

Конкретни дейности:

- Разработване и изпълнение на комуникационен план на програмата, обвързан с цялостната комуникационна стратегия на Европейските фондове и националната и европейска политика за развитие на научните изследвания и иновациите и цифровизацията при изпълнение на изискванията за прозрачност на изпълнението на фондовете и комуникация на програмите;
- Организиране на публични събития; изработка и разпространение на рекламно-информационни материали; работа със средствата за масово осведомяване; разработване и разпространение на аудио-визуални формати; външна реклама; комуникация чрез социалните мрежи; комуникация със заинтересованите страни; разработване и провеждане на комуникационни кампании, придобиване на лицензионни и авторски права, провеждане на социологически проучвания и др.;
- Оценка на въздействието от осъществяване на дейностите за публичност и прозрачност по Програмата;
- Други дейности, свързани с изпълнение на мерките за прозрачност и комуникация.

Конкретен бенефициент: УО на ПНИИДИТ 2021-2027 г.

Текстово поле [3 000]

Таблица 8: Измерение 1 – Област на интервенция

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

Таблица 9: Измерение 5 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

---

3. Финансов план

*Позоваване: Член 17, параграф 3, буква е), i)- iii); Член 106, параграфи 1—3, член 10;
Член 21; РОР*

3.A Прехвърляния и принос¹³

Позоваване: Член 10; Член 21; POP

☐ Изменение на програма, свързано с член 10, POP (принос към Invest EU)
☐ Изменение на програмата, свързано с член 21, POP (прехвърляния към инструменти при пряко или непряко управление между фондовете със споделено управление)

Таблица 15: Принос към InvestEU *

	Категория региони	Компонент 1 (a)	Компонент 2 (b)	Компонент 3 (c)	Компонент 4 (d)	Компонент 5 (e)	сума (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e))
ЕФРР	По-силно развити региони						
	По-слабо развити региони						
	Преход						
	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони						
ЕСФ+	По-силно развити региони						
	По-слабо развити региони						
	Преход						
	Най-отдалечени региони						
КФ							
ЕФМДР							
Общо							

* Кумулативни суми на целия принос по време на програмния период.

Таблица 16: Прехвърляния към инструменти при пряко или косвено управление*

¹³ Приложимо само за внасяне на изменения в програмите, в съответствие с член 10 и член 21, POP.

Фонд	Категория региони	Инструмент 1 (a)	Инструмент 2 (b)	Инструмент 3 (c)	Инструмент 4 (d)	Инструмент 5 (e)	Сума прехвърляне за (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
ЕФРР	По-силно развити региони						
	Преход						
	По-слабо развити региони						
	Най- отдалечен и северни слабо населени региони						
ЕСФ+	По-силно развити региони						
	Преход						
	По-слабо развити региони						
	Най- отдалечен и региони						
КФ							
ЕФМД Р							
Общо							

* Кумулативни суми на всички прехвърляния през програмния период.

Таблица 17: Прехвърляния между фондове със съвместно управление *

		ЕФРР				ЕСФ+				КФ	ЕФМДР	Фонд „Убежище и миграция“	ФВС	ИУГВ	Общо
		По-силно развити региони	Преход	По-слабо развити региони	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони	По-силно развити региони	Преход	По-слабо развити региони	Най-отдалечени региони						
ЕФРР	По-силно развити региони														
	Преход														
	По-слабо развити региони														
	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони														
ЕСФ+	По-силно развити региони														
	Преход														
	По-слабо развити региони														
	Най-отдалечени региони														
КФ															
ЕФМДР															

Общо																			
------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

* Кумулативни суми на всички прехвърляния през програмния период.

3.1 Финансови бюджетни кредити по година

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква е), и)

Таблица 10: Финансови бюджетни кредити по година									
Фонд	Категория региони	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Общо
ЕФРР	По-слабо развити региони								
	По-силно развити региони								
	Преход								
	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони								
Общо									

ЕСФ+	По-слабо развити региони								
	По-силно развити региони								
	Преход								
	Най-отдалечени региони								
Общо									
Кохезионен фонд	Не е приложимо								
ЕФМДР	Не е приложимо								
Общо									

3.2 Общо финансови бюджетни кредити по фонд и национално съфинансиране¹

Позоваване: Член 17 параграф 3, буква е), точка ii), член 17, параграф 6

За целта, свързана с растежа и заетостта

Таблица 11: Общо финансови бюджетни кредити по фондове и национално съфинансиране										
Цели на политиката Не или ТП	Приоритет	Основа за изчисляване на подпомагането от ЕС (общо или публично)	Фонд	Категория региони*	Принос на ЕС (a)	Национален принос (b)=(c)+(d)	Ориентировъчно разпределение на националното участие		Общо (e)=(a)+(b)**	Процент на съфинансиране (f)=(a)/(e)**
							публично (c)	частно (d)		
ЦП 1	Приоритет 1	публично/общо	ЕФРР	По-слабо развити региони	369 129 150	65 140 438			434 269 588	85%
				По-силно развити региони						
				Преход	231 080 850	99 034 650			330 115 500	70%
				Специално разпределени средства за най-отдалечените региони или северните слабо населени региони						
ЦП 2	Приоритет 2		ЕФРР	По-слабо развити региони						

¹ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ, финансовите бюджетни кредити само за периода 2021—2025 г.

				По-силно развити региони						
				Преход	264 080 000	113 177 143			377 257 143	70%
				Най-отдалечени региони						
Техническа помощ			ЕФРР	Преход	21 220 000	9 094 286			30 314 286	70%
Общо ЕФРР				По-силно развити региони						
				Преход	516 380 850	221 306 079			737 686 929	70%
				По-слабо развити региони	369 129 150	65 140 438			434 269 588	85%
				Специално разпределени средства за най-отдалечените региони или северните слабо населени региони						
Всичко					885 510 000	286 446 517			1 171 956 517	

* За ЕФРР: по-слабо развитите региони, регионите в преход, по-силно развитите региони и, когато е приложимо, специални разпределени средства за най-отдалечените и северните слабо населени региони. За ЕСФ+: по-слабо развитите региони, регионите в преход, по-силно развитите региони и, когато е приложимо, допълнителни разпределени средства за най-отдалечените и северните слабо населени региони. За КФ — не е приложимо. Що се отнася до техническата помощ, прилагането на категориите региони зависи от избора на фонд.

** Където е приложимо за всички категории региони.

За ЕФМДР:

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква е), iii)

Таблица 11 А						
Приоритет	Вид на областта на подпомагане (номенклатура, посочена в Регламента за ЕФМДР)	Основа за изчисление на подпомагането от ЕС	Принос на ЕС	Национален публичен принос	Общо	Процент на съфинансиране
Приоритет 1	1.1	Публично				
	1.2	Публично				
	1.3	Публично				
	1.4	Публично				
	1.5	Публично				
Приоритет 2	2.1	Публично				
Приоритет 3	3.1	Публично				
Приоритет 4	4.1	Публично				
Техническа помощ	5.1	Публично				

4. Благоприятстващи условия

Позоваване: Член 19, параграф 3, буква з)

Таблица 12: Благоприятстващи условия							
Благоприятстващи условия	Фонд	Специфична цел (не е приложимо за ЕФМДР)	Изпълнение на благоприятстващите условия	Критерии	Изпълнение на критериите	Позоваване на съответната документация	Обосновка
			Да/Не	Критерий 1	Да/Не	[500]	[1 000]
				Критерий 2	Да/Не		

5. Органи, които отговарят за програмата

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква й) Член 65, член 78, POP

Таблица 13: Органи, които отговарят за програмата			
Органи, които отговарят за програмата	Наименование на институцията [500]	Име на лицето за контакт [200]	Електронна поща [200]
Управляващ орган	Държавна агенция за научни изследвания и иновации	Мартин Дановски	m.danovsky@government.bg
Одитен орган	Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“	Людмила Рангелова	l.rangelova@minfin.bg
Орган, който получава плащания от Комисията	Дирекция „Национален фонд“ на Министерството на финансите	Мануела Милошева	m.milosheva@minfin.bg

6. Партньорство

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква ж)

Текстово поле [10 000]
----

7. Комуникация и прозрачност

Позоваване: Член 17, параграф 3, i), член 42, параграф 2, POP

Текстово поле [4 500]
----

8. Използването на единични разходи, еднократни суми, единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Позоваване: Членове 88 и 89, POP

Таблица 14: Използване на единични разходи, еднократни суми, единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Индикация за употреба на членове 88 и 89: *	Приоритет №	Фонд	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)
Използване на възстановяване на допустимите разходи въз основа на единични разходи, еднократни суми и единни ставки, по приоритет в съответствие с член 88, POP	Приоритет 1	ЕФРР	СЦ 1
			СЦ 2
		ЕСФ+	СЦ 3

	Приоритет 2		СЦ 4
	Приоритет 3	КФ	СЦ 5
СЦ 6			
Използване на финансиране, което не е свързано с разходи съгласно член 89, РОР	Приоритет 1	ЕФРР	СЦ 7
			СЦ 8
	Приоритет 2	ЕСФ+	СЦ 9
			СЦ 10
	Приоритет 3	КФ	СЦ 11
			СЦ 12

* Цялата информация ще бъде предоставена в съответствие с образците, приложени към РОР.

ДОПЪЛНЕНИЯ

- Възстановяване на допустимите разходи въз основа на единични разходи, еднократни суми и единни ставки (член 88, РОР)
- Използване на финансиране, което не е свързано с разходи (член 89, РОР)
- План за действие по ЕФМДР за дребномащабния крайбрежен риболов
- План за действие по ЕФМДР за всеки най-отдалечен регион

Допълнение 1: Възстановяване на допустими разходи от Комисията на държавите членки въз основа на единични разходи, еднократни суми и единни ставки

Образец за представянето на данните за разглеждане на Комисията

(член 88)

Дата на изпращане на предложението	
Настояща версия	

A. Обобщение на основните елементи.

Приоритет	Фонд	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Категория региони	Прогнозен дял от общия размер на разпределените финансови средства в рамките на приоритета, за който ще се прилагат опростени варианти за разходите (ОВР) в % (прогнозна оценка)	Вид операция		Наименование на съответния показател		Мерна единица на показателя	Вид на ОВР (стандартна таблица за единичните разходи, еднократни суми или единни ставки)	Съответни разходи за единица продукт, еднократни суми или единни ставки (в национална валута)
					Код	Описание	Код	Описание			

Б. Подробности за вида операция (попълва се за всеки вид операция)

Подпомаган ли е управляващият орган от страна на външно дружество за определяне на опростените разходи по-долу?

Ако отговорът е „да“, моля, посочете външното дружество:

Да/Не

Наименование на външното дружество

Видове операции:

1.1. Описание на вида на операцията	
1.2 Приоритет/специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	
1.3 Наименование на показателя ¹	
1.4 Мерна единица на показателя	
1.5 Стандартна таблица на единичните разходи, еднократни суми или единни ставки	
1.6 Размер	
1.7 Категории обхванати единични разходи, еднократни суми или единни ставки	
1.8 Дали тези категории разходи покриват всички допустими разходи за операцията? ДА/НЕ	
1.9 Метод за корекция	
1.10 Проверка на постигането на мерната единица – какви документи ще бъдат използвани, за да се докаже постигането на мерна единица? – опишете какво ще бъде проверявано по време на проверките на управлението	

¹ Няколко допълнителни показателя (например един показател за краен продукт и един показател за резултатите) са възможни за един вид операция. В тези случаи полета 1.3—1.11 следва да се попълнят за всеки показател.

(включително на място), и от кого. – какви са механизмите за събиране и съхраняване на описаните данни/документи?	
1.11 Възможни погрешни стимули или проблеми, дължащи се на този показател; как те могат да бъдат намалени и оценка на равнището на риска	
1.12 Обща сума (национални и европейски), която се очаква да бъде възстановена	

В: Изчисляване на стандартната таблица за единичните разходи, еднократни суми или единни ставки

1. Източник на данните, използвани за изчисляване на стандартната таблица за единичните разходи, еднократни суми или единни ставки (който генерира, събира и записва данните; когато се съхраняват данни; срокове; валидиране и др.):

2. Моля, уточнете защо предложеният метод и изчисление са подходящи за вида операция:

3. Моля, посочете как са били направени изчисленията, включително и по-конкретно предположенията по отношение на качеството или количествата. Когато е приложимо, следва да се използват статистически данни и референтни стойности и да се приложат към настоящото приложение във формат, позволяващ пряката им повторна употреба от Комисията.

4. Моля, обяснете как сте гарантирали, че само допустими разходи са включени в изчислението на стандартната таблица за единичните разходи, еднократната сума или единната ставка.

5. Оценка на одитния орган(и) на методиката на изчисление и сумите и механизмите, осигуряващи проверката, качеството, събирането и съхранението на данни.

Допълнение 2: Финансиране, което не е свързано с разходи

Образец за представянето на данните за разглеждане на Комисията
(член 89)

Дата на изпращане на предложението	
Настояща версия	

A.   Обобщение на основните елементи

Приоритет	Фонд	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Категория региони	Сумата, покрита от финансиране, което не е свързано с разходи	Вид операция	Условия, които трябва да бъдат изпълнени/резултатите, които трябва да бъдат постигнати	Наименование на съответния показател		Мерна единица на показателя
							Код	Описание	
Обща обхваната сума									

Б. Подробности за вида операция (попълва се за всеки вид операция)

Видове операции:

1.1. Описание на вида на операцията			
1.2. Приоритет/специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)			
1.3. Условия, които трябва да бъдат изпълнени и резултати, които трябва да бъдат постигнати			
1.4. Краен срок за изпълнението на условията или резултатите, които следва да бъдат постигнати			
1.5. Определение за показателя за предвидени престации			
1.6. Мерна единица на показателя за предвидени престации			
1.7. Списък на междинни предвидени престации (ако е приложимо), които осигуряват възстановяването от страна на Комисията с график за възстановяване на средства,	Междинни предвидени престации	Дата	Суми
1.8. Обща сума (включително финансиране от ЕС и национално финансиране)			
1.9. Метод за корекция			
1.10. Проверка на постигането на резултат или условие (и когато е приложимо — на междинните предвидени престации) – опишете какви документи ще бъдат използвани, за да се докаже постигането на резултат или условие – опишете какво ще бъде проверявано по време на проверките на управлението (включително на място), и от кого.			

– опишете какви са механизмите за събиране и съхраняване на данните/документите	
1.11 Механизми за осигуряване на одитна следа Моля, посочете органа/органиите, отговарящи за тези механизми.	

Допълнение 3: План за действие по ЕФМДР за дребномащабния крайбрежен риболов

Образец за представянето на данните за разглеждане на Комисията

Дата на изпращане на предложението	
Настояща версия	

1. Описание на дребномащабните крайбрежни флоти

Текстово поле [5 000]

2. Общо описание на стратегията за развитието на рентабилен и устойчив дребномащабен крайбрежен риболов

Текстово поле [5 000] и индикативната обща сума, отпусната по ЕФМДР

3. Описание на специфичните действия по стратегията за развитието на рентабилен и устойчив дребномащабен крайбрежен риболов

Описание на основните действия	Индикативна заделена сума по ЕФМДР (евро)
Адаптиране и управление на риболовния капацитет <i>Текстово поле [10 000]</i>	
Насърчаване на устойчиви нисковъглеродни, устойчиви на изменението на климата риболовни практики, които свеждат до минимум вредите за околната среда <i>Текстово поле [10 000]</i>	
Укрепване на веригата на стойността на сектора и насърчаването на стратегии за предлагане на пазара <i>Текстово поле [10 000]</i>	
Насърчаване на знания, умения, иновации и изграждане на капацитет <i>Текстово поле [10 000]</i>	
Подобряване на здравето, безопасността и условията на труд на борда на риболовни кораби <i>Текстово поле [10 000]</i>	
Засилване на спазването на изискванията за събиране на данни, проследяване, наблюдение, контрол и надзор <i>Текстово поле [10 000]</i>	

Участието на малките оператори в основаното на участието управление на морското пространство, включително защитените морски зони и зоните по „Натура 2000“ <i>Текстово поле [10 000]</i>	
Диверсификация на дейностите в по-широка устойчива „синя икономика“ <i>Текстово поле [10 000]</i>	
Колективна организация и участие на дребните оператори в процесите на вземане на решения и в консултативните процеси <i>Текстово поле [10 000]</i>	

4. Когато е целесъобразно — прилагане на незадължителните насоки на ФАО за гарантиране на устойчив дребномащабен риболов

Текстово поле [10 000]

5. Когато е уместно, изпълнението на регионалния план за действие за дребномащабния риболов от Генералната комисия по рибарство за Средиземно море

Текстово поле [10 000]

6. Показатели

Таблица 1: Показатели за крайни продукти			
Наименование на показателя за краен продукт	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)

Таблица 2: Показатели за резултатите				
Наименование на показателя за резултат	Мерна единица	Базова линия	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)

Допълнение 4: План за действие по ЕФМДР за всеки най-отдалечен регион

Образец за представянето на данните за разглеждане на Комисията

Дата на изпращане на предложението	
Настояща версия	

1. Описание на стратегията за устойчива експлоатация на рибните ресурси и развитието на устойчива „синя икономика“

Текстово поле [30 000]

2. Описание на основните планирани дейности и съответните финансови средства.

Описание на основните действия	Заделена сума по ЕФМДР (евро)
Структурна подкрепа за сектора на рибарството и аквакултурите по линия на ЕФМДР <i>Текстово поле [10 000]</i>	
Компенсация за допълнителните разходи по член 21 от ЕФМДР <i>Текстово поле [10 000]</i>	
Други инвестиции в устойчива „синя икономика“, необходими за постигане на устойчиво развитие на крайбрежните зони <i>Текстово поле [10 000]</i>	

3. Описание на полезното взаимодействие с други източници на финансиране на Съюза

Текстово поле [10 000]

4. Описание на синергиите с плана за действие за дребномащабния крайбрежен риболов

Текстово поле [10 000]